



Ambasada
Rzeczypospolitej Polskiej
w Kijowie

INFORMATOR EKONOMICZNY ***UKRAINA***

OPRACOWANIE:

WYDZIAŁ EKONOMICZNY
WYDZIAŁ PROMOCJI HANDLU I INWESTYCJI

Luty 2016 r.

Spis treści

1. Informacje ogólne	3
1.1. Położenie geograficzne, ludność, obszar, stolica, języki urzędowe	3
1.2. Warunki klimatyczne	3
1.3. Główne bogactwa naturalne	3
1.4. System walutowy, kurs i wymiana	4
1.5. Religia	4
1.6. Infrastruktura transportowa	4
1.7. Obowiązek wizowy	5
1.8. Wykaz świąt państwowych	5
2. System administracyjny.....	6
2.1. Ustrój polityczny	6
2.2. Władza ustawodawcza	6
2.3. Władza wykonawcza	7
2.4. Struktura administracji państwowej	7
2.5. Sądownictwo gospodarcze	8
3. Gospodarka	9
3.1. Ogólna charakterystyka sytuacji gospodarczej	9
3.2. Tabele:	
– Główne wskaźniki makroekonomiczne	13
– Wielkość produkcji przemysłowej Ukrainy w styczniu – listopadzie 2015 r.	14
3.3. Główne sektory gospodarki	15
3.3.1. Sektor metalurgiczny	15
3.3.2. Sektor paliwowo-energetyczny	15
3.3.3. Przemysł maszynowy	16
3.3.4. Sektor rolno-spożywczy	17
3.3.5. Sektor bankowo-finansowy	20
3.4. Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze ekonomicznym	21
3.5. Relacje gospodarcze z UE	22
4. Dwustronna współpraca gospodarcza.....	24
4.1. Gospodarcze umowy dwustronne	24
4.2. Handel zagraniczny	24
4.3. Polskie inwestycje na Ukrainie	25
4.4. Ukraińskie inwestycje w Polsce	27
4.5. Współpraca regionalna	28
4.6. Współpraca samorządów gospodarczych	28
5. Dostęp do rynku.....	30
5.1. Dostęp do rynku dla polskich towarów i usług	30
5.2. Dostęp do rynku pracy. Świadczenie usług i zatrudnianie obywateli RP	31
5.3. Nabywanie i wynajem nieruchomości	33
5.4. System zamówień publicznych	34
5.5. Ochrona własności przemysłowej i intelektualnej	35
5.6. Akty prawne regulujące aktywność inwestorów zagranicznych i kwestie podatkowe	36
6. Przydatne kontakty i linki.....	37

1. Informacje ogólne.**1.1. Położenie geograficzne, ludność, obszar, stolica, języki urzędowe.**

Położenie geograficzne: Ukraina położona jest we wschodniej części kontynentu europejskiego, na wybrzeżu Mórz Czarnego i Azowskiego. Graniczy z Polską, Słowacją, Węgrami, Rumunią, Mołdawią, Federacją Rosyjską i Białorusią. Przeważająca część kraju znajduje się na obszarze Niziny Wschodnioeuropejskiej. Góry – Karpaty Ukraińskie (z najwyższym szczytem Howerlą – 2061 m n.p.m.) w południowo-zachodniej części kraju i Góry Krymskie zajmują jedynie 5% powierzchni kraju. Najważniejsze ukraińskie rzeki to Dniepr (1121 km – odcinek na obszarze Ukrainy) i Dniestr (925 km-jw.).

Ludność: Według stanu na 1 stycznia 2014 r. liczba ludności Ukrainy wynosiła 45.426 45.533 tys. osób, co oznacza, że w 2013 r. zmniejszyła się o 126tys osób. Od kilkunastu lat liczba ludności Ukrainy systematycznie maleje (w 1993 r. Ukrainę zamieszkiwało ponad 52,2 mln osób) za sprawą ujemnego przyrostu naturalnego (w 2012 r. o 142 tys. osób). Średnia oczekiwana długość życia wynosi 71 lat – 66lat w przypadku mężczyzn i 76lat w przypadku kobiet. Dzieci i młodzież w wieku do 17 lat stanowią 17,7% populacji, natomiast osoby w wieku powyżej 65 roku życia – 15,3%. Prawie 69% ludności mieszka w miastach.

Według ostatniego powszechnego spisu ludności, który miał miejsce w 2001 r., narodowość ukraińską zadeklarowało 77,8% społeczeństwa. Najważniejsze mniejszości narodowe to: Rosjanie – 17,3%, Białorusini – 0,6%, Mołdawianie – 0,5%, Tatarzy Krymscy – 0,5%, Bułgarzy – 0,4%, Węgrzy, Rumuni i Polacy – po 0,3%.

Obszar: Ukraina jest drugim, pod względem wielkości zajmowanego terytorium (po Rosji) państwem europejskim – jej powierzchnia wynosi 603,5 tys. km².

Stolica: Stolicą Ukrainy jest Kijów, liczący oficjalnie 2,868 mln mieszkańców. Pozostałe największe miasta to Charków (1,451 mln), Odessa (1,017 mln), Dniepropietrowsk (993tys.), Donieck (950 tys.), Zaporozże (766 tys.), Lwów (729 tys.) i Krzywy Róg (652 tys.).

Języki urzędowe: Językiem urzędowym jest ukraiński. Według danych spisu powszechnego z 2001 r. język ukraiński za język ojczysty uznawało 67,5% społeczeństwa, natomiast język rosyjski 29,6%. Język rosyjski jest w powszechnym użyciu (poza zachodnią częścią kraju).

Konflikty zbrojne: Na wschodzie kraju, w obwodach donieckim i ługańskim, od kwietnia 2014 trwa konflikt zbrojny pomiędzy armią ukraińską i wspieranymi przez Rosję separatystami. Na skutek akcji wspieranych przez Rosję separatystów, od marca 2014 roku, Półwysep Krymski znajduje się pod okupacją Federacji Rosyjskiej.

1.2. Warunki klimatyczne.

Klimat jest umiarkowanie kontynentalny, na południowym wybrzeżu Półwyspu Krymskiego zbliżony do śródziemnomorskiego. Średnie temperatury w Kijowie wynoszą -7,5 °C w styczniu i 20,9 °C w lipcu.

1.3. Główne bogactwa naturalne.

Najważniejsze bogactwa naturalne Ukrainy to rudy żelaza (występujące głównie we wschodniej Ukrainie w rejonie m. Krzywy Róg), węgiel kamienny (zlokalizowany przede wszystkim w Zagłębiu

Donieckim w południowo-wschodniej części kraju), rudy manganu (jedne z największych zasobów na świecie, znajdujące się w południowo-centralnej części Ukrainy, w rejonie m. Nikopol), a także gaz ziemny, ropa naftowa (których wydobycie pozwala na pokrycie około 20-30% krajowego zapotrzebowania), siarka, grafit, rudy tytanu, rudy magnezu, potas, sól kamienna, kaolin, rudy niklu i magnezu. Ważnym bogactwem naturalnym są też zajmujące ponad połowę obszaru kraju niezwykle żyzne gleby – czarnoziemy (aż 40% światowych zasobów czarnoziemów znajduje się na Ukrainie).

1.4. System walutowy, kurs i wymiana.

Walutą Ukrainy od 1996 r. jest hrywna (skrót UAH, skrót ukraiński грн.) równa 100 kopiejkom. Oficjalny kurs ukraińskiej waluty wobec dolara amerykańskiego jest publikowany przez Narodowy Bank Ukrainy. Kurs hrywny utrzymywany był na stabilnym poziomie do 7 lutego 2014 r. W związku z trudną sytuacją gospodarczą kraju bank centralny zdecydował się na częściową liberalizację, która skutkowałą deprecjacją ukraińskiej waluty. Kurs hrywny spadł z poziomu 7,993 UAH/USD 7 lutego 2014 r. do 15,77 UAH/USD 1 stycznia 2014 i osiągnął historyczne minimum wobec dolara na poziomie 30,01 UAH w dniu 26 lutego 2015 r. Od tego czasu (stań na grudzień 2015 r.) hrywna się wzmocniła i utrzymywała się generalnie w przedziale 21-23 UAH/USD. W ukraińskich miastach funkcjonuje relatywnie duża liczba punktów wymiany walut. Obecnie nie jest konieczne okazanie dowodu tożsamości przy wymianie.

1.5. Religia.

Brak jest oficjalnych danych dotyczących struktury wyznaniowej na Ukrainie. Z badań ankietowych prowadzonych przez niezależne ośrodki wynika, że jako wierzący deklaruje się około ¾ ukraińskiego społeczeństwa, a jako regularnie praktykujący – ok. 35-40%. Wśród wierzących zdecydowanie dominują wyznawcy prawosławia. Są oni skupieni w kilkunastu wspólnotach wyznaniowych, z których zdecydowanie najważniejsze to Ukraiński Kościół Prawosławny Patriarchatu Kijowskiego (z którym identyfikuje się około 30% ukraińskiego społeczeństwa) oraz Ukraiński Kościół Prawosławny Patriarchatu Moskiewskiego (do którego przynależność deklaruje około 20% mieszkańców Ukrainy). Pozostałe ważniejsze wyznania to Ukraiński Kościół Greckokatolicki i Ukraiński Autokefaliczny Kościół Prawosławny. Szacuje się, że rzymscy katolicy i protestanci stanowią po około 1%. Wśród wyznań niechrześcijańskich najważniejszą, choć nieliczną grupą są muzułmanie, reprezentowani głównie przez Tatarów Krymskich.

1.6. Infrastruktura transportowa.

Na granicy Polski i Ukrainy funkcjonuje 12 przejść granicznych – sześć drogowych: Dorohusk-Jahodyn, Zosin-Ustiuług, Hrebenne-Rawa Ruska, Korczowa-Krakowec, Medyka-Szeginie, Krościenko-Stariawa, oraz sześć kolejowych: Dorohusk-Jahodyn, Hrubieszów-Włodzimierz Wołyński, Hrebenne-Rawa Ruska, Werchrata-Rawa Ruska, Przemyśl-Mostyska, Krościenko-Chyrow. Trwają przygotowania do uruchomienia dwóch nowych drogowych przejść granicznych: Budomierz-Hruszew i Dołhobyczów-Uhrynów. Sieć dróg i połączeń kolejowych jest dobrze rozwinięta, choć w wielu przypadkach wymaga modernizacji. W 2011 r. zakończono remont drogi M07 łączącej Kijów poprzez Korosteń, Sarny i Kowel z przejściem granicznym Dorohusk-Jahodyn. Przeprowadzono także remont dróg dojazdowych od przejść granicznych w Rawie Ruskiej, Krakowcu i Szeginiach do Lwowa. Zmodernizowana jest również droga M06 Kijów-Lwów-Czop.

Największe znaczenie w połączeniach międzynarodowych ma lotnisko Boryspol w Kijowie. Lotnisko Kijów-Żuliany oraz porty w Odessie, Charkowie, Dniepropietrowsku, Lwowie, Zaporozżu, Iwano-Frankowsku, Krzywym Rogu, Užhorodzie, Mariupolu, Czerniowcach, Symferopolu, Łużańsku i Równem, choć mają status międzynarodowych, odgrywają rolę głównie w ruchu krajowym. Lotniska w Kijowie, Charkowie i Lwowie zostały poddane gruntownej modernizacji w związku z EURO 2012, w

efekcie czego powinno rosnąć ich znaczenie w ruchu międzynarodowym. Również zmodernizowane w związku z EURO 2012 lotnisko w Doniecku zostało zniszczone w skutek działań wojennych.

Najważniejsze ukraińskie porty morskie na Morzu Czarnym to Odessa, Iljiczewsk, Piwdenny, BiłhorodDniestrowski, Mikołajów, Oczaków, Chersoń, Skadowsk, Eupatoria i Teodozja, na Morzu Azowskim: Mariupol, Berdiańsk i Kercz, a na Dunaju: Izmań, Kilija i Reni.

1.7. Obowiązek wizowy.

Obywatele RP wjeżdżający na terytorium Ukrainy są zwolnieni z obowiązku posiadania wizy – wystarczającym dokumentem jest ważny paszport. Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego z dnia 30 lipca 2003 r. daje możliwość przebywania obywatelom Polski na terytorium Ukrainy bez konieczności posiadania wizy do 90 dni w ciągu sześciu miesięcy (z możliwością pobytu kolejnych 90 dni w okresie następujących sześciu miesięcy). Termin ten jest liczony od dnia pierwszego wjazdu na Ukrainę.

W przypadku pobytów dłuższych obywatele RP mogą ubiegać się w miejscowych oddziałach wiz i rejestracji na Ukrainie o wizę pobytową lub zezwolenie na pobyt czasowy.

1.8. Wykaz świąt państwowych.

- a) Nowy Rok – 1 stycznia
- b) Boże Narodzenie (prawosławne) – 7 stycznia
- c) Międzynarodowy Dzień Kobiet – 8 marca
- d) Wielkanoc – święto ruchome, wg kalendarza juliańskiego
- e) Święto Pracy – 1-2 maja
- f) Dzień Zwycięstwa – 9 maja
- g) Święto Trójcy – święto ruchome, 50 dni po Wielkanocy
- h) Dzień Konstytucji Ukrainy – 28 czerwca
- i) Dzień Niepodległości Ukrainy – 24 sierpnia

W przypadku, gdy święto państwowe przypada w sobotę lub niedzielę, to automatycznie dzień wolny od pracy przenoszony jest na poniedziałek.

2. System administracyjny.

2.1. Ustrój polityczny.

Od momentu ogłoszenia niepodległości 24 sierpnia 1991 r. Ukraina jest republiką – demokracją parlamentarną z systemem wielopartyjnym. Podstawą porządku prawnego na Ukrainie jest Konstytucja uchwalona 28 czerwca 1996 r. Zgodnie z konstytucją, Ukraina jest suwerennym i niezależnym, demokratycznym, socjalnym państwem prawa. Jest państwem unitarnym.

Na mocy nowelizacji konstytucji w 2004 r., Ukraina przekształcona została z republiki prezydencko-parlamentarnej w parlamentarno-gabinetową (większość zmian weszła w życie w styczniu 2006 r.). 30 września 2010 r. Sąd Konstytucyjny uznał jednak nowelizację z 2004 r. za niekonstytucyjną i uchylił ją (wskazując na naruszenia procedury przy jej rozpatrywaniu i przyjmowaniu przez parlament). Tym samym przywrócony został porządek konstytucyjny z 1996 roku. Przywrócenie zapisów konstytucji z 1996 roku zdecydowanie wzmacnia prerogatywy i pozycję prezydenta jako szefa władzy wykonawczej, także wobec parlamentu, którego wpływ na rząd został bardzo uszczuplony. Podczas protestów na Ukrainie pod koniec 2013 r. (tzw. Euromajdan) pojawił się postulat powrotu do konstytucji z 2004 r. Ukraińska Rada Najwyższa przywróciła jej funkcjonowanie w lutym 2014 r.

Głową państwa jest prezydent, wybierany w wyborach powszechnych i bezpośrednich na 5-letnią kadencję. Prezydent stoi na czele państwa, reprezentuje Ukrainę na zewnątrz, jest gwarantem suwerenności państwa, kieruje prowadzeniem polityki zagranicznej. Obecnie Prezydentem Ukrainy jest Petro Poroszenko, wybrany na to stanowisko 25 maja 2014 r. Objął swój urząd 7 czerwca 2014 r.

Podział administracyjny. Terytorium Ukrainy dzieli się na 24 obwody (ukr. *oblasti* – odpowiadające polskiemu województwom), 2 miasta wydzielone – Kijów i Sewastopol oraz Autonomiczną Republikę Krymu. Powyższe jednostki terytorialne dzielą się z kolei na 490 rejonów (ukr. *rajony* – odpowiednik powiatów). Przedstawicielstwo władz centralnych w regionach stanowią Państwowe Administracje Obwodowe, których przewodniczący (potocznie zwani gubernatorami – odpowiednik wojewodów), są mianowani przez Prezydenta Ukrainy. Z kolei Rady Obwodowe (odpowiednik sejmików) wybierane są w wyborach lokalnych.

2.2. Władza ustawodawcza

Jedynym organem władzy ustawodawczej jest jednoizbowy parlament – Rada Najwyższa Ukrainy (Werchowna Rada), licząca 450 deputowanych, wybieranych w wyborach powszechnych. Od 2006 roku Rada Najwyższa wybierana była według ordynacji proporcjonalnej. Obecnie obowiązuje ordynacja mieszana.

W wyborach z 26 października 2014 r. wybrano 423 deputowanych do Rady Najwyższej. Wybory nie odbyły się na Półwyspie Krymskim i na kontrolowanych przez wspieranych przez Rosję separatystów terenach obwodów donieckiego i ługańskiego. Z list partyjnych wybrano 225 deputowanych, a w okręgach jednomandatowych 198. Sześć partii przekroczyło 5% próg wyborczy: Front Narodowy premiera A. Jaceniuka (22,1% głosów), Blok Petra Poroszenki (21,8%), Samopomoc mera Lwowa A. Sadowego (11,0%), Blok Opozycyjny (9,4%), Partia Radykalna O. Liaszki (7,4%), Batkiwszczyna J. Tymoszenko (5,7%).

Podział mandatów w Radzie Najwyższej, po uwzględnieniu wyników głosowania w okręgach jednomandatowych, wygląda jednak trochę inaczej. Największą frakcją jest Blok Petra Poroszenki (149 mandatów), dalej Front Narodowy (82 mandaty), Blok Opozycyjny (40 mandatów), Samopomoc (32 mandaty), Radykalna Partia (22 mandaty), Wola Narodu (20 mandatów), Batkiwszczyna (19

mandatów), Rozwój Ekonomiczny (18 mandatów), Niezrzeszeni (39 mandatów). Niezależni deputowani, wybrani w okręgach jednomandatowych, to w większości byli politycy Partii Regionów. Zasilili oni głównie Blok Petra Poroszenki (kilkunastu) i Blok Opozycyjny (czyniąc z niego trzecią co do wielkości siłę w parlamencie) oraz utworzyli nowe grupy: Wolę Narodu i Ekonomiczny Rozwój. Pięć partii tworzących koalicję (BPP, FN, Samopomoc, Radykalna Partia i Batkiwszczyna) posiada w sumie 304 głosy, co daje im większość umożliwiającą zmianę konstytucji.

2.3. Władza wykonawcza

Władzę wykonawczą sprawuje rząd (Gabinet Ministrów). Po przywróceniu poprawek do konstytucji z 2004 roku stał się on z powrotem głównym podmiotem władzy wykonawczej. Szefa rządu (premiera) nominuje prezydent na podstawie propozycji większościowej koalicji frakcji parlamentarnych. Następnie musi on otrzymać wotum zaufania w Verchownej Radzie. Prezydent nie ma możliwości odwołania premiera.

W wyniku protestów społecznych (tzw. Euromajdan) i opuszczenia kraju przez prezydenta Wikotra Janukowycza, 27 lutego 2014 r. premierem rządu Ukrainy został Arsenij Jaceniuk. Po październikowych wyborach parlamentarnych utrzymał on stanowisko szefa rządu.

Drugi rząd A. Jaceniuka tworzą 5 partii: BPP, FN, Samopomoc, Radykalna Partia i Batkiwszczyna. Ciekawostką jest, że trzy ministerstwa powierzono obcokrajowcom (w związku z objęciem funkcji otrzymali ukraińskie obywatelstwo): Ministerstwo Finansów – Natalii Jaresko, amerykance ukraińskiego pochodzenia, Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego i Handlu – Aivarasowi Abromavičiusowi, litewskiemu biznesmenowi działającemu od kilku lat na Ukrainie, a Ministerstwo Zdrowia – Aleksandre Kwitaszwiliemu, byłemu Ministrowi Zdrowia Gruzji.

2.4. Struktura administracji państwowej

Skład Gabinetu Ministrów Ukrainy (wg stanu na 1 września 2015 r.)

- Arsenij Jaceniuk – Premier
- Walerij Woszczewski – Wicepremier
- Wiaczesław Kyrylenko – Wicepremier, Minister Kultury
- Hennadij Zubko – Wicepremier, Minister Rozwoju Regionalnego, Budownictwa, Mieszkalnictwa i Usług Komunalnych
- Aleksandre Kwitaszwili – Minister Ochrony Zdrowia
- Natalie Jaresko – Minister Finansów
- Pawło Rozenko – Minister Polityki Społecznej
- Andrij Pywowarski – Minister Infrastruktury
- Pawło Klimkin – Minister Spraw Zagranicznych
- Stepan Połtorak – Minister Obrony
- Pawło Petrenko – Minister Sprawiedliwości
- Aivaras Abromavičius – Minister Rozwoju Gospodarczego i Handlu
- Ihor Szewczenko – Minister Ekologii i Zasobów Naturalnych
- Ołeksij Pawłenko – Minister Polityki Rolnej i Gospodarki Żywnościowej
- Ihor Żdanow – Minister Młodzieży i Sportu
- Wołodymyr Demczyszyn – Minister Energetyki i Przemysłu Węglowego
- Serhij Kwić – Minister Oświaty i Nauki
- Arsen Awakow – Minister Spraw Wewnętrznych
- Hanna Onyszczenko – minister bez teki
- Jurij Stec – Minister Polityki Informacyjnej

Inne, wybrane organy administracji i instytucje gospodarcze oraz ich szefowie:

- Walerija Hontarewa – Narodowy Bank Ukrainy, <http://www.bank.gov.ua/>
- Ihor Biłous – Fundusz Majątku Państwowego, <http://www.spfu.gov.ua>
- Mykoła Barasz (p.o.) – Komitet Antymonopolowy, <http://www.amc.gov.ua/>
- Dmytro Wowk – Narodowa Komisja Regulowania Energetyki i Usług Komunalnych, <http://www.nerc.gov.ua/>
- Tymur Chromajew – Narodowa Komisja ds. Papierów Wartościowych i Rynku Kapitałowego, <http://www.nssmc.gov.ua/>
- Ksenia Liapina – Państwowa Służba ds. Polityki Regulacyjnej i Rozwoju Przedsiębiorczości, <http://www.dkrp.gov.ua>
- Ała Żarinowa – Państwowa Służba Własności Intelektualnej, <http://sips.gov.ua/>
- Oleksandr Werzychowski (p.o.) – Państwowa Służba Weterynaryjna i Fitosanitarna, <http://www.vet.gov.ua>
- Irina Żuk – Państwowa Służba Statystyki, <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Ihor Czerkaśkij – Państwowa Służba Monitoringu Finansowego, <http://www.sdfm.gov.ua>
- Denys Antoniuk – Państwowa Służba Lotnicza, <http://www.avia.gov.ua>
- Swiatosław Protas (p.o.) – Państwowa Służba Sanitarно-Epidemiologiczna, <http://www.dsesu.gov.ua>
- Mykoła Bojarkin (p.o.) – Państwowa Służba Geologii i Złóż, <http://geo.gov.ua/>
- Roman Nasirow – Państwowa Służba Fiskalna Ukrainy, <http://www.sts.gov.ua>
- Andrij Batiszczew – Państwowa Agencja Dróg (Ukravtodor), <http://www.ukravtodor.gov.ua> – Jewhen Prusenko
- Serhij Jewtuszenko – Państwowa Agencja ds. Inwestycji i Zarządzania Projektami Narodowymi, <http://www.ukrproject.gov.ua/> – Władysław Kaśkiw
- Serhij Sawczuk – Państwowa Agencja Efektywności Energetycznej i Energooszczędności, <http://saee.gov.ua>
- Jehor Łuczynkin – Państwowa Agencja Inwestycji Ekologicznych, <http://www.seia.gov.ua>
- Maksim Martyniuk, Służby Ukrainy ds. Geodezji, Kartografii i Katastru, <http://www.land.gov.ua>
- vacat (po Mychajle Kosicence) – Państwowa Agencja Rezerw, <http://www.gosrezerv.gov.ua>

2.5. Sądownictwo gospodarcze

System sądowniczy Ukrainy obejmuje Sąd Najwyższy (SN), sądy powszechne, sądy gospodarcze i arbitrażowe. SN nadzoruje działalność sądów powszechnych. Sądem właściwym do rozpatrywania spraw gospodarczych jest na Ukrainie sąd gospodarczy. Jeśli strony umowy handlowej zawrą w umowie klauzulę arbitrażową – uznają za właściwy do rozstrzygnięcia ewentualnych sporów sąd arbitrażowy. Najbardziej znanym miejscowym sądem arbitrażowym jest Międzynarodowy Sąd Arbitrażowy przy Izbie Handlowo-Przemysłowej Ukrainy w Kijowie. Oprócz ustawodawstwa ukraińskiego na terytorium Ukrainy obowiązują przepisy międzynarodowe, np. ratyfikowana przez Ukrainę Konwencja Waszyngtońska, dotycząca rozstrzygnięcia sporów inwestycyjnych pomiędzy państwem a inwestorami zagranicznymi czy Konwencja Nowojorska, zgodnie z którą Ukraina uznaje wyroki zagranicznych sądów arbitrażowych.

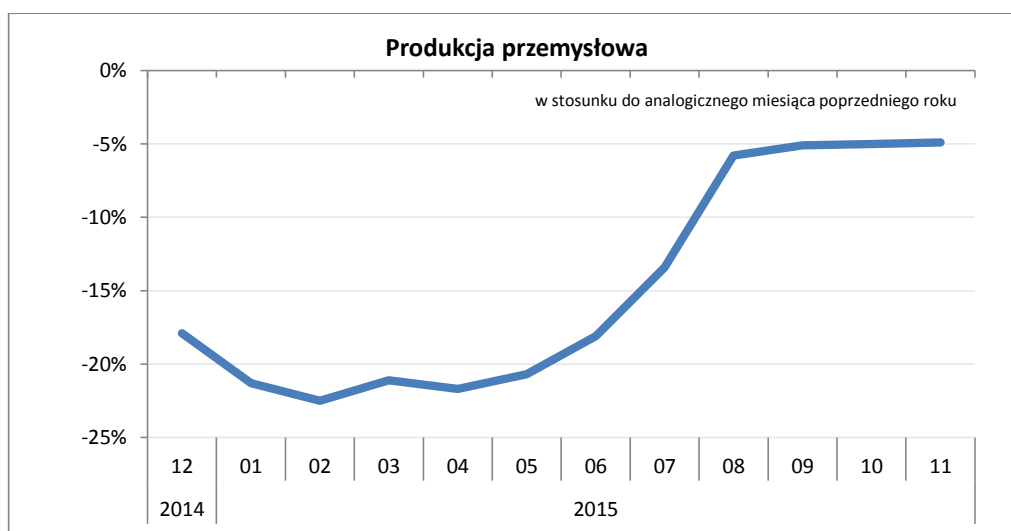
3. Gospodarka.

3.1. Ogólna charakterystyka sytuacji gospodarczej.

Wg danych Państwowej Służby Statystyki Ukrainy w III kwartale 2015 roku ukraiński PKB kontynuował tendencję spadkową. W okresie tym PKB Ukrainy liczony w cenach stałych z 2010 r. **zmniejszył się o 7,2%** i nominalnie (w cenach bieżących) wyniósł **555,04 mld UAH** (wobec **428,16 mld UAH** w analogicznym okresie 2014 r.).

Inwestycje kapitałowe. W okresie styczeń – wrzesień 2015 na Ukrainie zrealizowano inwestycje kapitałowe o łącznej wartości **160,7 mld UAH**, co w porównaniu z analogicznym okresem 2014 r. oznacza **spadek o 6%**. W omawianym okresie najczęściej inwestycji trafiło do przemysłu (34,5%), budownictwa (15,4%), technologii informatycznych i komunikacyjnych (10,9%; wzrost o 172% w porównaniu z 2014 r.), rolnictwa (10,7%), sektora handlu i usług (7,9%), transportu (6,6%) i sektora operacji z nieruchomościami (3,7%).

Produkcja przemysłowa W okresie styczeń - listopad 2015 r. wyniki produkcji przemysłowej w porównaniu z analogicznym okresem roku 2014 **okazały się niższe o 14,4%**, Spadek odnotowały wszystkie gałęzie przemysłu przetwórczego, przy czym największy – produkcja koksu i produktów ropopochodnych (23,9%). Produkcja metalurgiczna w omawianym okresie spadła o 17,6%.



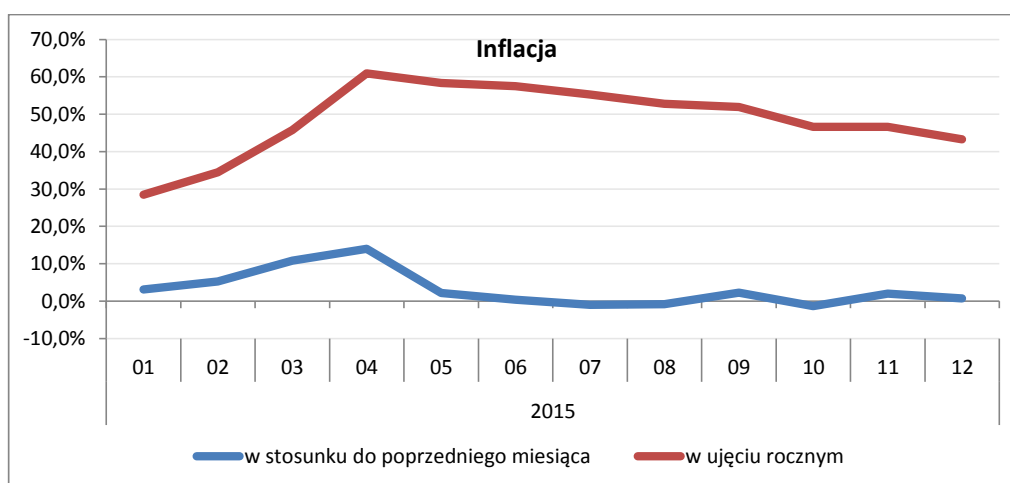
Produkcja rolna od początku 2015 r. utrzymywała ujemną dynamikę. W okresie styczeń–październik produkcja rolna była niższa o 5,3%, w okresie styczeń–listopad o 4,7%, **zaś spadek w rolnictwie w ciągu całego 2015 r. wyniósł 4,8%**. O 1,4% spadła produkcja mięsa (3 276,8 tys. ton, dominuje mięso drobiowe), o 4% spadła produkcja mleka (10,7 mln ton), a o 14,3% spadła produkcja jaj (16,8 mld szt.). W okresie styczeń–październik 2015 r. zdążono zebrać 56,1 mln ton zbóż, czyli o 2,1% mniej niż do tego samego momentu ubiegłego roku, przy czym zbiory pszenicy wzrosły o 9,3%, zaś spadły zbiory: jęczmienia o 9,1% i kukurydzy o 11,9%. Zbiory ziemniaków spadły o 12,1%. Pogłowie bydła rogatego na początku 2016 r. wyniosło 3,8 mln szt. (spadek o 2,8%), pogłowie trzody chlewnej – 7,1 mln szt. (spadek o 3,5%), a pogłowie drobiu – 210 mln szt. (spadek o 1,6%).

Budownictwo to sektor, który najgłębiej doświadczył skutków kryzysu gospodarczego i najdłużej, bo aż przez trzy lata notował spadek aktywności. Po wzroście prac w budownictwie w 2011 r. o 11%, w

kolejnym roku ponownie zanotowano spadek wartości wykonanych prac budowlanych o 13,8%, do poziomu 62,3 mld UAH. W 2013 r. wobec 2012 r. spadek wyniósł 11%, zaś **w całym roku 2014 wobec 2013 spadek wyniósł 21,7%**. Wartość wykonanych prac budowlanych w okresie styczeń-listopad 2015 r. wyniosła natomiast 47 mld UAH i była **o 18,2% niższa** niż w tym samym okresie roku 2014.

Transport. W całym roku 2015 na Ukrainie przewieziono 601 mln t ładunków tj. **o 10,6% mniej** niż w tym samym okresie roku 2014. Wzrost odnotowały jedynie przewozy transportem wodnym (8,4%). Przewozy pozostałymi rodzajami transportu spadły – najbardziej w przypadku transportu drogowego (18,2%), w mniejszym, choć wciąż poważnym stopniu zmalały przewozy w transporcie kolejowym (o 9,4%) i lotniczym (o 12,1%). Kolej pozostawała dominującym środkiem transportu towarów (58,2% udziału). W omawianym okresie transportem pasażerskim przewieziono 5,2 mld osób, czyli o 12,3% mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego.

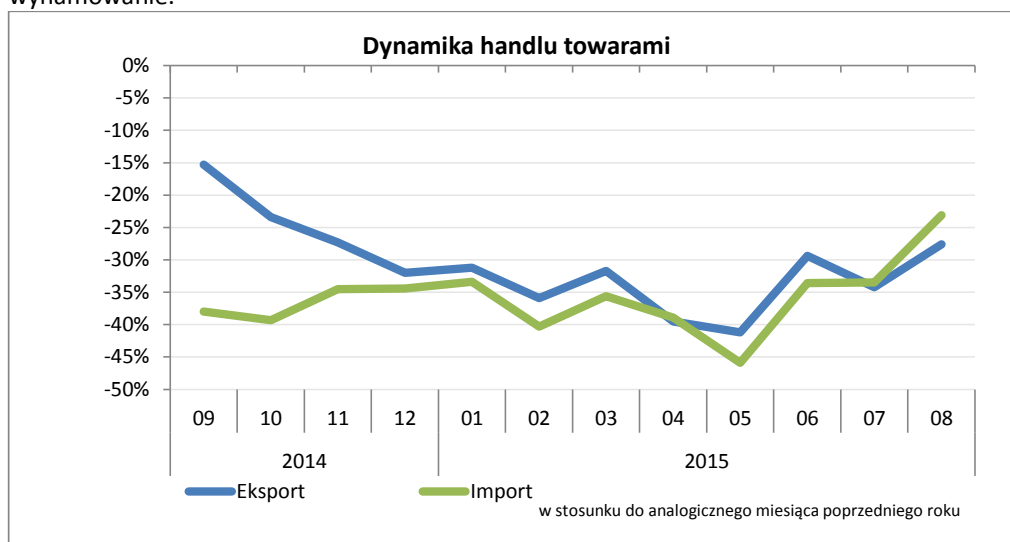
Inflacja. W październiku 2015 r. ceny towarów i usług konsumpcyjnych spadły o 1,3% w stosunku do poprzedniego miesiąca, w listopadzie wzrosły o 2% zaś w grudniu wzrosły o 0,7%. Wskaźnik inflacji liczony w odniesieniu do analogicznego okresu roku poprzedniego wyniósł pod koniec grudnia 143,3 co oznacza, że **w ciągu całego 2015 roku ceny konsumpcyjne wzrosły o 43,3%**. Na wskaźnik inflacji wpływa wzrost cen wszystkich branych pod uwagę pozycji, zwłaszcza opłat komunalnych (o 103% w porównaniu z grudniem 2014 r.), żywności (o 41,5%), wypoczynku i kultury (o 37,9%), sprzętu użytku domowego/AGD (o 36%), odzieży (o 35%), ochrony zdrowia (o 29,1%), wyrobów alkoholowych i tytoniowych (o 22,7%) oraz transportu (o 20,4%). Ceny produkcji przemysłowej (PPI) na koniec grudnia były wyższe w stosunku rocznym o 25,4%.



Handel wewnętrzny. Obroty przedsiębiorstw zajmujących się handlem hurtowym w ciągu całego 2015 roku wyniosły **1 178,9 mld UAH** i były **niższe o 12,2%** w porównaniu z analogicznym okresem roku 2014. Obroty handlu detalicznego w 2015 r. wyniosły **1 018,8 mld UAH**, co oznacza **spadek o 21%**.

Handel zagraniczny. W okresie styczeń-listopad 2015 r. ukraiński **eksport towarowy** osiągnął wartość **34,52 mld USD**, co oznacza jego **spadek** w porównaniu z tym samym okresem roku poprzedniego **o 30,9%**. **Import zmniejszył się o 31,9%** i osiągnął poziom **34,27 mld USD**. **Dodatnie saldo** w handlu towarami wyniosło **249,5 mln USD**, co oznacza **poprawę o 155,5 mln USD** wobec analogicznego okresu roku 2014. Lipiec i sierpień były pierwszymi miesiącami po kwietniu, kiedy ukraiński import

spadał wolniej, niż eksport. Choć spadki importu i eksportu pozostają znaczne w ujęciu rocznym, w przypadku obydwu przepływów handlowych można jednak odnotować ich wyhamowanie.



Udział krajów UE w ukraińskim eksporcie towarowym w omawianym okresie wyniósł 33,8% (spadek o 26% wobec analogicznego okresu 2014 r.), WNP – 20,6% (spadek o 49,5%). W okresie styczeń – listopad spadł eksport we wszystkich najważniejszych kierunkach. Ukraiński eksport spadł w przypadku Egiptu (o 53,2%), Indii (o 27,1%), Włoch (o 26,6%), Chin (o 24,7%), Niemiec (o 23,3%), Polski (o 23%), Rosji (o 21%) i Turcji (o 5,4%). Pomimo ogromnego spadku, Rosja pozostała największym odbiorcą ukraińskich towarów z udziałem 12,7%. Kolejne pozycje w tym zestawieniu zajmowały Turcja (7,2%), Chiny (6,6%), Egipt (5,4%), Polska (5,2%), Włochy (5,1%), Indie (3,7%), Niemcy (3,4%), Hiszpania (2,6%) i Niderlandy (2,3%). Największy udział w strukturze towarowej eksportu miały artykuły rolno-spożywcze (37,8%), wyroby metalurgiczne (25,4%), maszyny i urządzenia (10,3%), produkty mineralne (8,3%), oraz artykuły przemysłu chemicznego, w tym tworzywa sztuczne (5,7%).

Po stronie importu na Ukrainę na początek grudnia 2015 r. udział państw UE wynosił 40,9% (spadek o 26,9% wobec analogicznego okresu roku ubiegłego) a państw WNP 28,2% (spadek o 40,4%). W okresie styczeń – listopad 2015 r. wśród głównych partnerów handlowych w porównaniu z analogicznym okresem roku ubiegłego import wzrósł jedynie w przypadku Węgier (o 11,6 %). W odniesieniu do pozostałych najważniejszych partnerów handlowych Ukrainy spadki importu wyniosły: z Rosji – 41,6%, Białorusi – 40,5%, Chin – 30,6%, USA – 27,3%, Niemiec – 25,9% i Polski – 25,1%. Rosja pozostawała największym dostawcą na rynek ukraiński z udziałem 20,3%; dalsze miejsca zajmowały: Niemcy – 10,5%, Chiny – 9,9%, Białoruś – 6,4%, Polska – 6,2%, Węgry – 4,3%, USA – 3,9% oraz Włochy – 2,3%. W strukturze importu dominowały: produkty mineralne z udziałem 32,3% (w tym surowce energetyczne 30,1%, z czego gaz ziemny 12,9%), produkty chemiczne oraz tworzywa sztuczne (łącznie 20,4%), maszyny i urządzenia (16,1%) oraz produkty rolno-spożywcze (9,1%).

Inwestycje zagraniczne. W okresie styczeń - wrzesień 2015 r. zagraniczni inwestorzy zainwestowali na Ukrainie 2,55 mld USD. Uwzględniając odpływ inwestycji oraz zmiany kursowe, skumulowana wartość BIZ na Ukrainie spadła w tym okresie o 3,9% (o 1 806,7 mln USD) i **wyniosła** na dzień 1 października 2015 r. **44 mld USD**. Struktura geograficzna skumulowanych inwestycji nie uległa w III kwartale 2015 r. istotnym zmianom. Wiodące miejsce wśród inwestorów zajmuje Cypr, którego

udział w omawianym okresie wyniósł 27,7%. Kolejne pozycje zajmują nadal: Niemcy – 12,4%, Rosja – 6,7%, Austria – 6%, Wielka Brytania – 4,4%, Wyspy Dziewicze – 4,2%, Francja – 3,5%, Szwajcaria – 3,1% i Włochy - 2,2%. W strukturze sektorowej skumulowanych inwestycji wg stanu na 01.10.2015 r. największy udział mają przemysł (30,8%), sektor finansowy (26,5%), handel i usługi dla ludności (13,2%) oraz operacje związane z nieruchomościami (8,1%).

Budżet i dług publiczny. Wg danych NBU, w okresie styczeń-listopad 2015 r. dochody budżetu państwa wyniosły **479,9 mld UAH** i były nominalnie o 50,4% wyższe, niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Z kolei wydatki budżetu zwiększyły się o 27,1% i wyniosły **481 mld UAH**. Na początku grudnia 2015 r. Ukraina ponownie notowała **deficyt w wysokości 4,3 mld UAH wobec 62,3 mld UAH deficytu w analogicznym okresie 2014 r.**

Na koniec listopada 2015 r. łączne zadłużenie publiczne Ukrainy (obejmujące kredyty gwarantowane przez państwo) **wynosiło 1 556,1 mld UAH (65,2 mld USD)**, co oznacza, że od początku roku w hrywnach zwiększyło się o 41,4% (o 455,54 mld UAH), zaś w dolarach – spadło o 6,6% (o 4,59 mld USD). W efekcie stanowiło **99,3% PKB Ukrainy w 2014 roku**. Udział zadłużenia zagranicznego wynosił 65,86%.

Bilans płatniczy. Według danych Narodowego Banku Ukrainy, w okresie styczeń - listopad 2015 r., w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego, nastąpiła wyraźna poprawa stanu bilansu płatniczego. Ujemne saldo na rachunku operacji bieżących zmniejszyło się z 3 869mln USD w okresie styczeń-listopad 2014 r. do 641 mln USD w analogicznym okresie roku 2015; jednocześnie znacznie spadła nadwyżka na rachunku obrotów finansowych – z 7 577 mln USD w 2014 r. do 728 mln USD w 2015 r. W efekcie, po jedenastu miesiącach 2015 r. bilans płatniczy Ukrainy **odnotował deficyt w wysokości 566 mln USD** wobec deficytu rządu 11 mld USD w ciągu jedenastu pierwszych miesięcy roku 2014. Zarówno w październiku, jak i listopadzie 2015 r. bilans płatniczy notował nadwyżkę w wysokości analogicznie 229 i 339 mln USD. **Stan rezerw walutowych** banku centralnego na dzień 1 stycznia 2016 r. **wynosił 13,30 mld USD, co oznacza, że w ciągu całego 2015 roku ich poziom wzrósł o 5 7678 mln USD (o 77%)**. Za wzrost rezerw odpowiada otrzymanie przez Ukrainę w marcu drugiej transzy kredytu MFW w ramach programu *Extended Financing Facility* oraz środków pochodzących od innych darczyńców (Bank Światowy, UE, rządy USA i Norwegii). Rezerwy wzrosły również dzięki dokonaniu swapu walutowego ze Szwecją, konwersji juana, interwencji NBU na rynku walutowym (ściągnięcie dolara) oraz poprawie bilansu płatniczego.

Bezrobocie. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w III kwartale 2015 roku wyniosła średnio 472,9 tys. osób, czyli stanowiła 2,7% populacji w wieku produkcyjnym. W omawianym okresie **stopa bezrobocia** liczona wg metodologii MOP wyniosła **9,4%, (1,64 mln osób zdolnych do pracy)**.

Dochody społeczeństwa. Nominalne dochody ukraińskiego społeczeństwa w III kwartale 2015 roku wzrosły o 12,6%. Dochody do dyspozycji wzrosły nominalnie o 12,5%, lecz w ujęciu realnym spadły o 26,6%. Średni miesięczny dochód do dyspozycji na jednego mieszkańca Ukrainy wyniósł w III kwartale 2015 r. 2 793,4 UAH (129,74 USD według oficjalnego kursu NBU na dzień 30 września 2015 r.), czyli nominalnie o 320,3 UAH więcej, niż w analogicznym okresie roku 2014. Średnia miesięczna płaca w okresie październik-listopad 2015 r. wyniosła 4515UAH, co oznacza, że w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku wzrosła nominalnie o 28,2%. Płace realne w październiku 2015 r. w porównaniu z październikiem 2014 r. spadły o 11,9%, zaś analogicznie w listopadzie 2015 r. – o 13,2%, co oznacza, że w obydwu miesiącach w porównaniu z okresem październik-listopad 2014 r. **płace spadły realnie o 12,6%**.

Sytuacja demograficzna. Na początku grudnia 2015 r. liczba ludności Ukrainy stanowiła **42 775 tys. mieszkańców**, co oznacza, że od początku roku zmniejszyła się o **154,7 tys. osób**. Spadek ten spowodowany był ujemnym przyrostem naturalnym w wysokości **165,8 tys. osób**, przy dodatnim saldzie migracji na poziomie **11,1 tys. osób**.

3.2. Tabele

Główne wskaźniki makroekonomiczne

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PKB wartość globalna (nominalnie, mld UAH)	948,1	913,3	1082,6	1316,6	1408,9	1454,9	1566,7
PKB wartość globalna (wg kursu wymiany, mld USD)	123,4	114,3	136,4	164,8	176,3	182,02	99,36
PKB wartość globalna (PPP, mld USD)	389,9	334,8	353,1	379,1	386,7	400	370,79
PKB per capita (ceny rynkowe, UAH)	20534	19901	23911	28852	30929	31984	36435
PKB per capita (ceny rynkowe, USD)	2667	2488	2.980	3611	3869	4001	2.311
PKB per capita (PPP, USD)	8428	7269	7698	8295	8482	8790	8668
Realnazmiana PKB (%)	2,3	-14,8	4,1	5,2	0,2	0%	-6,8%
Produkcja przemysłowa (zmiana %)	- 5,2	-21,9	11,0	7,6	-0,5	-4,3	-10,7
Produkcja rolna (zmiana %)	17,1	- 2	-1,4	20,2	-3,9	13,6	2,8
Dług publiczny (w % PKB)	20,0	34,7	39,5	36,0	36,8	40,2	70,3
Stopa inflacji (CPI, grudzień do grudnia)	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2	0,5	24,9
Stopa bezrobocia (% metodologia MOP)	6,9	9,6	8,8	8,6	8,1	7,7	9,7
Obroty handlu zagranicznego (towary, mld USD)	152,5	85,1	112,1	151,0	153,5	140,3	108,3
Eksport towarów (mld USD)	67,0	39,7	51,4	68,4	68,8	63,3	53,9
Eksport towarów (zmiana %)	35,9	-40,7	29,6	33,1	0,6	-8	-13,5
Import towarów (mld USD)	85,5	45,4	60,7	82,6	84,7	77,0	54,4
Import towarów (zmiana %)	41,1	-46,9	33,7	36,0	2,5	-9,1	-28,3
Saldo handlu zagranicznego (towary, mld USD)	- 18,5	-5,7	-9,3	-14,2	-15,8	-13,7	-0,47
Obroty handlu zagranicznego (towary i usługi, mld USD)	170,9	99,8	129,3	171,0	173,7	160,7	125,24
Eksport towarów i usług (mld USD)	78,7	49,2	63,1	82,2	82,3	76,1	65,19
Eksport towarów i usług (zmiana %)	34,9	-37,5	27,9	30,0	0,2	-7,6	-14,8
Import towarów i usług (mld USD)	92,2	50,6	66,2	88,8	91,4	84,6	60,06
Import towarów i usług (zmiana %)	40,5	-45,0	30,8	34,2	2,8	-7,4	-28
Saldo handlu zagranicznego (towary i usługi, mld USD)	- 13,5	-1,4	-3,1	-6,7	-9,0	-8,5	5,13
Saldo na rachunku obrotów bieżących (mld USD)	- 11,9	-1,7	-2,9	-9,28	-14,4	-16,5	-4,6
Saldo na rachunku obrotów bieżących (% PKB)	- 6,7	-1,5	-2,1	-5,9	-8,2	-9,1	-4,6
Wartość rocznego napływu BIZ (mld USD)	10,9	5,6	6,0	6,5	6,0	5,7	2,5
Wartość rocznego odpływu BIZ (mld USD)	0,85	0,94	0,8	1,0	1,9	2	13,6

Skumulowana wartość BIZ na Ukrainie (mld USD)	35,6	40,1	44,8	50,3	54,5	58,2	45,9
Skumulowane ukraińskie BIZ za granicą (mld USD)	6,2	6,2	6,9	6,9	6,5	6,6	6,4
Rezerwy walutowe (mld USD)	31,5	26,5	34,6	31,8	24,6	20,4	7,5

Źródło: Państwowa Służba Statystyki Ukrainy, Narodowy Bank Ukrainy, Ministerstwo Finansów Ukrainy, Międzynarodowy Fundusz Walutowy

Wielkość produkcji przemysłowej Ukrainy w styczniu – sierpniu 2015 r. (w procentach)

	Sierpień 2015 / lipiec 2014	Sierpień 2015 / sierpień 2014	I-VIII 2015 / I-VIII 2014	I-VIII 2014 / I-VIII 2013
Przemysł	95,8	94,2	82,0	93,0
Przemysł wydobywczy i przetwórczy	95,6	94,5	81,4	92,3
Przemysł wydobywczy	99,4	100,9	79,1	93,3
Węgiel kamienny i brunatny	100,8	101,0	48,8	84,9
Ropa naftowa i gaz ziemny	100,0	93,5	94,3	98,2
Rudy metali	102,5	106,7	91,8	96,9
Przemysł przetwórczy	93,8	91,7	82,6	91,8
Produkty spożywcze, napoje i wyroby tytoniowe	96,5	87,7	88,0	101,0
Produkcja tekstylna, odzież, skóry, wyroby ze skóry i innych materiałów	87,8	96,9	92,2	95,4
Wyroby z drewna, produkcja papieru i działalność poligraficzna	91,4	84,9	86,5	96,8
Produkcja koksu i produkcja wyrobów ropopochodnych	96,2	124,7	66,1	89,8
Produkcja substancji chemicznych i wyrobów chemicznych	95,3	86,1	80,1	84,9
Produkcja podstawowych wyrobów farmaceutycznych i preparatów farmaceutycznych	93,7	93,3	89,3	106,4
Produkcja wyrobów z gumy i materiałów sztucznych oraz innych wyrobów z surowców niemetalowych	96,3	91,8	88,9	91,7
Produkcja metalurgiczna, produkcja gotowych wyrobów z metalu oprócz maszyn i urządzeń	99,6	98,2	77,1	88,6
Produkcja maszyn, oprócz remontu i montażu maszyn i urządzeń	86,9	93,7	79,6	80,9
Produkcja komputerów i sprzętu elektronicznego i optycznego	91,4	122,3	67,4	78,0
Produkcja urządzeń elektrycznych	86,1	96,2	85,9	104,1
Produkcja maszyn i sprzętu nie odniesionych do innych kategorii	87,0	87,1	82,5	90,7
Produkcja środków transportu drogowego, przyczep, półprzyczep i in.	86,4	95,5	75,5	66,0
Produkcja mebli i innej produkcji, remont i montaż maszyn i sprzętu	88,8	85,7	76,8	98,7
Zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze klimatyzowane	97,4	92,5	85,5	97,1

3.3. Główne sektory gospodarki

3.3.1. Sektor metalurgiczny

W 2014 r. metalurgia miała 19,2% udziału w strukturze produkcji przemysłowej Ukrainy. W okresie styczeń – październik 2015 r. udział ten wynosił 18,6%, przy czym dominującą pozycję tradycyjnie zajmuje produkcja żelaza i stali. Według danych Światowego Stowarzyszenia Stali w okresie styczeń – wrzesień 2015 r., produkcja stali na Ukrainie spadła w ujęciu rocznym o 20,5%, z 21,5 do 17,1 mln t. Tendencja spadkowa utrzymuje się od kilku lat (jeszcze w 2011 r. produkcja wynosiła 35,3 mln t.). W rezultacie Ukraina wg stanu na wrzesień 2015 r. zajmuje 11 miejsce wśród największych producentów stali na świecie. Ukraina jest jednym z największych na świecie eksporterów stali. Eksportowe znaczenie tego sektora dla Ukrainy porównać można do roli sektora naftowo-gazowego w gospodarce rosyjskiej: mimo obserwowanego od kilku lat regresu metalurgia zachowuje nadal dominujący udział w strukturze ukraińskiego eksportu (28,3% w 2014 r., 27,8% w 2013 r., 27,5% w 2012 r., 32,3% w 2011 r., 33,7% w 2010 r.; 41,2% w 2008 r.). Tradycyjnie 70-80% produkcji ukraińskiego hutnictwa trafia na rynki zagraniczne, co powoduje jednak, iż omawiany sektor gospodarki Ukrainy jest bardzo wrażliwy na wahania światowej koniunktury. Sprzedaż produkcji metalurgicznej za granicę przyniosła Ukrainie w 2014 r. 15,2 mld USD (w 2013 r. 17,5 mld USD).

Produkcja ukraińskiego hutnictwa żelaza koncentruje się w południowo-wschodniej części kraju (Donbas, obwody dniepropietrowski i zaporoski), gdzie od końca XIX w. budowano zakłady w pobliżu miejscowych, jednych z największych w świecie złóż rud żelaza. Do 2005 r. najważniejsze kombinaty hutnicze były kontrolowane przez miejscowy biznes (poza metalurgia kolorową, w której już wcześniej pojawili się inwestorzy rosyjscy). Sytuacja zaczęła się zmieniać w 2005, kiedy największy kombinat hutniczy kraju – „Kryworizstal” – przejęty został przez grupę Mittal Steel (obecnie „Arcelor-MittalKrywjiRih”). W ostatnich latach poważnie nasiliła się ekspansja koncernów rosyjskich. Na przełomie 2007 i 2008 r. koncern EvrazGroup przejął część metalurgicznych aktywów ukraińskiej tzw. Grupy Prywat, na przełomie 2009/2010 r. rosyjscy inwestorzy przejęli ponad 50% akcji Związku Przemysłowego Donbasu (koncernu hutniczego, do którego należą m.in. huty w Ałczewsku i Dnieprodzerżyńsku, a za granicą m.in. Huta Częstochowa), a wiosną 2010 r. – większość akcji huty Zaporizstal. Z Rosjanami rywalizuje ukraiński holding górniczo-hutniczy Metinvest R. Achmetowa, który po przejęciu w połowie 2010 r. kontroli nad mariupolską hutą im. Iljicza stał się jednym z największych w Europie producentów stali. Pięć czołowych kombinatów hutniczych Ukrainy (Kryworizstal, Mariupolski Kombinat im. Iljicza, „Azowstal”, Zaporizstal oraz Ałczewski Kombinat Hutniczy) przez lata plasowało się na liście 80 największych branżowych zakładów świata, publikowanej przez Międzynarodowy Instytut Żeliwa i Stali.

3.3.2. Sektor paliwowo-energetyczny

Sektor paliwowo-energetyczny, obejmujący wydobycie surowców energetycznych (ropa, gaz ziemny, węgiel), przetwórstwo ropy naftowej, produkcję energii elektrycznej itp., miał w 2014 r. łącznie 27,8% udziału w strukturze produkcji przemysłowej Ukrainy. W okresie styczeń – wrzesień 2015 r. było to wg wstępnych danych ok. 25%. Jako tzw. strategiczny sektor gospodarki, pozostaje on nadal w dużym stopniu pod kontrolą państwa, zarówno w zakresie infrastruktury transportowej (tranzytowej), jak i głównych mocy wytwórczych. Wyjątkiem są elektrownie konwencjonalne, które w około 70% należą do koncernu DTEK R. Achmotowa. W 2014 r. na Ukrainie wydobyto 20,5 mld m³ gazu oraz 2,7 mln ton ropy naftowej. W okresie styczeń – wrzesień 2015 r. wydobyto 14,5 mld m³ gazu, a w okresie styczeń – październik 2015 r. 1,5 mln ton ropy naftowej. Zdecydowana większość wydobycia przypada na podmioty podległe państwowemu holdingowi NAK Naftohaz Ukrainy, choć w 2014 r. bardzo dynamiczny wzrost zanotowały prywatne spółki.

Utworzony w 1998 r. Naftohaz kontroluje większość wydobycia gazu i ropy oraz całkowicie transport i tranzyt tych surowców przez terytorium Ukrainy. Koncern ten, mimo trudnej sytuacji finansowej, pozostaje od lat największym przedsiębiorstwem Ukrainy. Od 1 listopada 2015 r. formalnie obowiązują nowe przepisy liberalizujące rynek gazu otwierające go na wolną konkurencję. W rzeczywistości brak jest przepisów wykonawczych, które umożliwiłyby funkcjonowanie systemu. Pozytywną zmianą na ukraińskim rynku gazu jest stopniowe zwiększanie dywersyfikacji dostaw surowca. Od początku 2016 r. Ukraina będzie dysponowała możliwością uruchomienia fizycznego rewersu gazowego ze Słowacją o przepustowości 20,8 mld m³ surowca rocznie, co po raz pierwszy w historii umożliwi całkowite uniezależnienie się od dostaw z Rosji.

Mające podobną strukturę jak Naftohaz państwowe holdingi NAK Energetyczna Kompania Ukrainy (skupia państwowe aktywa w elektroenergetyce) oraz NAK Energoatom (kontroluje ukraińskie elektrownie atomowe) – to również jedne z największych ukraińskich koncernów. Wielkość produkcji energii elektrycznej w 2014 r. wyniosła 182,4 mld kWh, a w okresie styczeń - październik 2015 r. 133 mld kWh. Elektrownie atomowe wytworzyły 48,4% (54% w okresie I – X 2015 r.) całej wyprodukowanej na Ukrainie energii elektrycznej, a elektrownie ciepłe 41,3% (41% w okresie I – X 2015 r.). W głębokim kryzysie znajduje się ukraiński przemysł rafineryjny – z roku na rok w szybkim tempie spada produkcja, funkcjonuje (i to w ograniczonym zakresie) jedynie jedna z siedmiu istniejących na Ukrainie rafinerii. W 2014 r. na Ukrainie wyprodukowano zaledwie 3,1 mln ton paliw płynnych, podczas gdy w 2010 r. produkcja wynosiła 9 mln ton. W odniesieniu do 2015 r. prognozy mówią o produkcji ok. 2 mln ton. Dotychczas odbyła się prywatyzacja rafinerii ropy naftowej, jak również częściowa sprzedaż kopalni węgla kamiennego, regionalnych zakładów dystrybucji energii elektrycznej i gazu. Obowiązujące ustawodawstwo ogranicza możliwość prywatyzacji aktywów sektora gazowego oraz swobodny obrót gazem i energią elektryczną.

Wydobycie węgla w 2015 r. wyniosło 39,76 mln ton. Jest to znaczący spadek w stosunku do 2014 r., kiedy ten wskaźnik wyniósł 65 mln ton. W 2013 r. było to 83 mln ton. 17% wydobytego surowca pochodziło z kopalni państwowych.

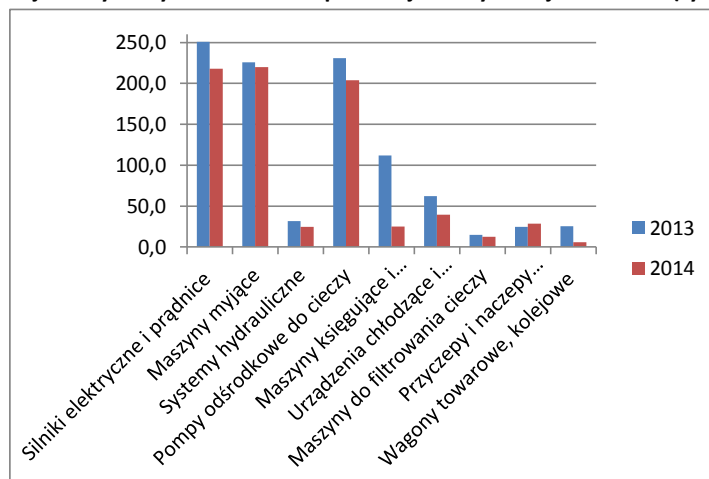
3.3.3. Przemysł maszynowy.

Po załamaniu, które nastąpiło w pierwszych latach niepodległości, przemysł maszynowy od końca lat 90. XX w. odnotowywał najwyższe tempo wzrostu produkcji wśród sektorów ukraińskiej gospodarki. Wiązało się to głównie z ożywieniem gospodarczym na Ukrainie i wzrostem zamówień dla sektora z innych branż, np. metalurgicznej, jak również ze wzrostem eksportu do krajów WNP. Od kilku lat jednak ukraiński sektor produkcji maszynowej przeżywa kryzys. **W 2013 r. spadek produkcji wyniósł 17%, w 2014 r. sięgnął dalszych 24%, a w okresie styczeń – październik 2015 r. produkcja w ujęciu rocznym spadła o 18,9%.** Główną przyczyną spadków jest obniżenie się poziomu inwestycji w sektorze na rynku wewnętrznym jak również znaczne zmniejszenie sprzedaży na dotychczas kluczowym dla eksporterów rynku rosyjskim. Drugi z elementów jest w dużej mierze wynikiem aktywnych działań Federacji Rosyjskiej zmierzających do stopniowego zastępowania produktów pochodzących z importu, produkcją wewnętrzną. W stosunku do wyrobów z Ukrainy proces ten znacząco przyspieszył, kiedy w 2013 r. Kijów zaczął dawać sygnały, iż chce podpisać porozumienie o stowarzyszeniu z Unią Europejską. Działania Moskwy nie zmieniają jednak faktu, iż w dalszym ciągu (stan na 2014 r.) Rosja pozostaje największym rynkiem zbytu dla ukraińskiej produkcji maszynowej, osiągając udział 52% eksportu. Dla krajów UE i WNP ten wskaźnik wynosi odpowiednio 21% i 14%. W 2015 r. te wskaźniki mogą ulec znaczącej zmianie. Szczątkowe dane z pierwszych miesięcy 2015 r. informują o spadku eksportu produkcji maszynowej do Rosji o 68%.

Największy spadek produkcji w 2014 r. w sektorze produkcji maszynowej odnotowano w zakresie środków transportu. Produkcja lokomotyw i wagonów uległa zmniejszeniu o 62% w stosunku do 2013 r. Odpowiednio, produkcja samochodów zmniejszyła się o 35% a autobusów o ponad 50%.

Kwotowo, wartość całej produkcji maszynowej osiągnęła w 2014 r. 90 mld UAH, co stanowi 6,6% PKB Ukrainy.

Produkcja w wybranych dziedzinach produkcji maszynowej 2013-2014 (tysiące sztuk)



Źródło: Na podstawie danych portalu ChemicalWeek

Wartość eksportu produkcji maszynowej w 2014 r. można szacować na 71 mld UAH, co stanowi aż 79% produkcji. Rynek wewnętrzny nie jest w stanie wchłaniać rodzimej wytwórczości, co przy ograniczaniu importu przez Rosję sprawia, że ukraińscy przedsiębiorcy ograniczają swoje moce przerobowe. Należy zakładać, że w najbliższym czasie czynnik polityki antyimportowej Federacji Rosyjskiej będzie miał nadal największe znaczenie dla całego sektora. Dodatkowym minusem tego czynnika jest fakt, iż jest on niezależny od działań ukraińskich przedsiębiorców.

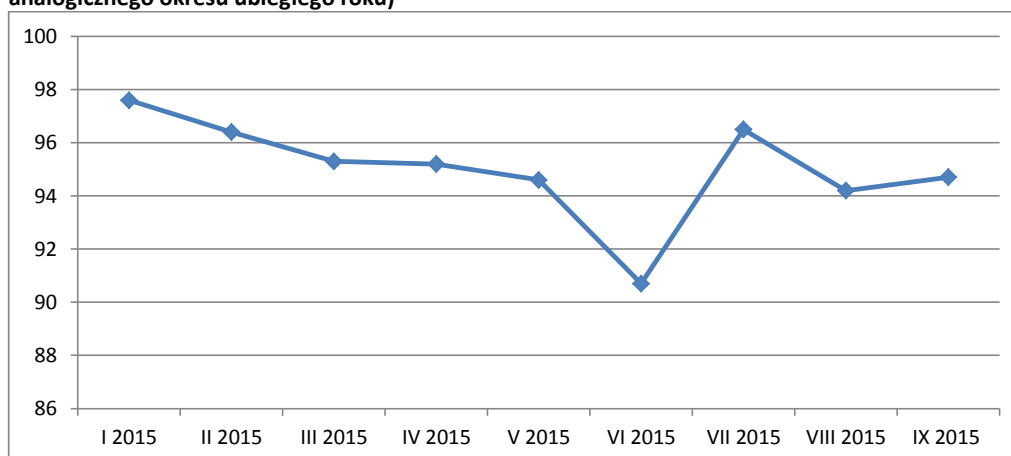
Najważniejsze przedsiębiorstwa sektora znajdują się we wschodniej i południowo-wschodniej Ukrainie, co związane jest z koncentracją przemysłu ciężkiego w tej części kraju. Przedsiębiorstwa ciężkiego przemysłu maszynowego (produkcja maszyn i urządzeń dla metalurgii, górnictwa, budownictwa, środków transportu) zlokalizowane są głównie w Donbasie – obwodach donieckim i ługańskim. W związku z toczącymi się walkami na tych terenach odnotowano bardzo duży spadek produkcji w tych rejonach. Produkcja przemysłowa w regionie ługańskim spadła w 2014 r. o 83%, a w regionie donieckim o 31,5%. Innym ważnym obszarem produkcji maszynowej jest obwód charkowski. Jest to główny ośrodek produkcji maszyn i urządzeń dla energetyki (np. zakłady Turboatom, produkujące turbiny dla elektrowni atomowych, konwencjonalnych i wodnych). Na Ukrainie istnieje rozbudowany sektor produkcji środków transportu kolejowego (zakłady w Krzemieńczuku, Dnieprodzierżyńsku, Stachanowie), samochodowego (Krzemieńczuk, Zaporże, Łuck) i maszyn rolniczych (Charków, Chersoń, Kirowograd, Mikołajów, Odessa). Przemysł stoczniowy koncentruje się w Mikołajowie i Chersoniu, a lotniczy (zakłady Antonowa) w Kijowie i Charkowie.

3.3.4. Sektor rolno-spożywczy.

Obszary wykorzystywane w celach rolniczych wynoszą ok. 42 mln ha i stanowią ok. 70% terytorium kraju. Grunty orne zajmują powierzchnię ok. 33 mln ha. W 2013 r. rolnictwo dostarczyło 8,9% PKB Ukrainy. Dane odnoszące się do 2014 r. mówią o **wzroście udziału do 10,3% PKB**. Wzrost wynika w dużej mierze nie ze wzmocnienia się sektora, lecz osłabienia pozostałych gałęzi gospodarki. W pierwszej połowie 2015 r. odnotowano ujemną dynamikę produkcji rolnej na poziomie 9,3% (r/r). W III kwartale uległa ona poprawie. W okresie styczeń-październik produkcja rolna była niższa o 5,3%, w okresie styczeń-listopad o 4,7%, **zaś spadek w rolnictwie w ciągu całego 2015 r. wyniósł 4,8%**.

Jeszcze w 2014 r. sektor rolny nie odczuwał negatywnych skutków wojny na wschodzie kraju. Zapaść ukraińskiej gospodarki oddziałuje natomiast coraz bardziej na sektor rolny wraz z czasem. Na sektor rolny oddziaływały zarówno czynniki zewnętrzne jak i wewnętrzne. Do najważniejszych, mających źródła poza Ukrainą należy zaliczyć utrzymywanie przez Federację Rosyjską embarga na szereg produktów rolno-spożywczych oraz decyzję Unii Europejskiej mówiącą o jednostronnym zmniejszeniu barier celnych na produkty pochodzące z Ukrainy. Czynnikiem wewnętrznym była przede wszystkim wojna na wschodzie kraju.

Dynamika produkcji rolnej (skumulowana wartość od początku roku w porównaniu do analogicznego okresu ubiegłego roku)

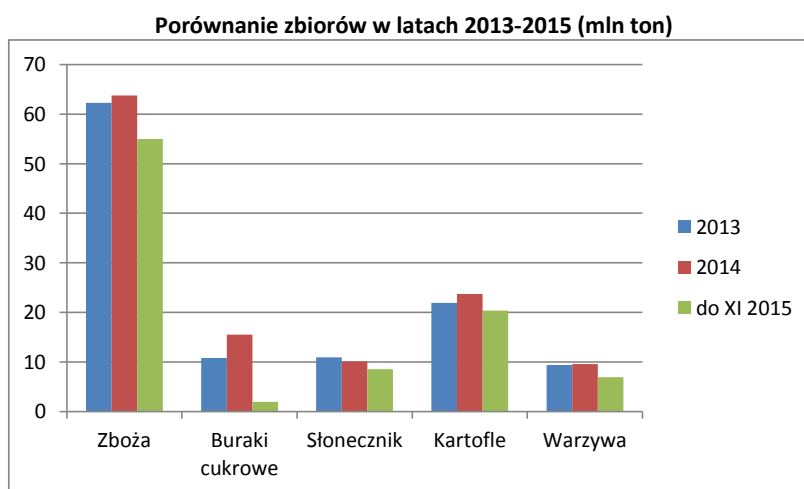


Źródło: Na podstawie danych Państwowej Służby Statystyki Ukrainy

Produkcja roślinna: Urodzaj dało się zauważyć przede wszystkim podczas zbiorów zbóż, których poziom zbiorów był dobry i wyniósł ok. 61 mln ton. (w 2014 r. osiągnięto zbiory wysokości 64 mln ton). Tak dobry wynik w 2014 r. dotyczy obszarów Ukrainy nieuwzględniających terytoriów okupowanych. Jednocześnie, wzięcie pod uwagę tych obszarów (poza Krymem) nie przyczyniłoby się znacząco do podwyższenia ogólnego wyniku zbiorów. Wynika to z faktu, iż na obszarach okupowanych doszło do znacznych strat w zasiewach.

W roku marketingowym (lipiec 2014 – czerwiec 2015) wyeksportowano 34,6 mln ton zbóż. Był to wynik rekordowy w historii Ukrainy. W roku marketingowym 2015/2016 resort rolnictwa zakłada eksport na poziomie 36,8 mln ton. Wg stanu na 22 grudnia 2015 r. od początku roku marketingowego (lipiec) wyeksportowano 20 mln ton zbóż. Jest to wartość o 18% większa niż odnotowana w analogicznym okresie 2014 r. Największym rynkiem zbytu produkcji rolnej w 2015 r. (I-III kwartał) była Azja (46,6%). Udział eksportu do UE wynosił 25%, Afryki 14%, a krajów WNP 11,1%.

W okresie styczeń – wrzesień 2015 r. roślinna produkcja rolna zmniejszyła się o 5,4% w porównaniu do analogicznego okresu ubiegłego roku. Wśród przedsiębiorstw rolnych spadek wyniósł 4%, a wśród gospodarstw indywidualnych 6,9%.



Źródło: Na podstawie danych Służby Statystyki Ukrainy

Produkcja zwierzęca: W okresie styczeń – wrzesień br. indeks produkcji zwierzęcej spadł o 5,1% w porównaniu do analogicznego okresu ubiegłego roku. W przedsiębiorstwach rolnych odnotowano spadek na poziomie 5%, a w gospodarstwach indywidualnych o 5,2%. Ogółem w 2015 r. w ukraińskim rolnictwie wyprodukowano 3,2768 mln ton mięsa, 10,7 mln ton mleka oraz 16,8 mld sztuk jaj. Pogłowie zwierząt hodowlanych i drobiu wynosiło wg stanów z początku 2016 r. 3,8 mln sztuk bydła, 7,1 mln sztuk świń, 1,3 mln sztuk kóz oraz 209 mln sztuk drobiu.

W ukraińskie rolnictwo w 2014 r. uderzyła wojna celna z Federacją Rosyjską i dewaluacja hrywny, poprzez którą wartość rynkowa największych spółek znacząco zmniejszyła się w oczach kredytodawców, a sama spłata długów zaciągniętych w dolarach lub euro stała się trudnym do udźwignięcia ciężarem. Pozytywnym elementem była natomiast zmiana wynikająca z decyzji Unii Europejskiej o jednostronnych udogodnieniach dla przywozu towarów z Ukrainy. Na mocy rozporządzenia UE cła na towary pochodzące z Ukrainy zostały obniżone lub zniesione (np. zniesiono cło na zwierzęta żywe czy mięso z kóz). Obniżone stawki mają obowiązywać do końca 2015 r. Ogółem zniesiono czasowo 82,2% taryf celnych UE nakładanych na eksport ukraińskich produktów rolnych oraz 83,4% taryf na produkty ukraińskiego przetwórstwa spożywczego. Wyżej przedstawione liczby nie odpowiadają jednak w pełni potrzebom ukraińskiego rynku rolno-spożywczego z uwagi na pozostawienie przez UE w większości przypadków kontyngentów ilościowych na wwożone towary. Przykładowo, już na początku marca 2015 r. ukraińscy eksporterzy kukurydzy sprzedali do państw UE 400 tys. ton produktu, co w całości wypełniło przyznany roczny limit. Jednocześnie, strona ukraińska sugeruje, iż nie może wykorzystać części limitów, gdyż wymogi jakościowe stawiane przez UE są zbyt wysokie.

Negatywna sytuacja w całej ukraińskiej gospodarce oraz pogarszające się wyniki sektora rolno-spożywczego wpłynęły również na utrzymanie się niskich ocen ze strony międzynarodowych agencji ratingowych w stosunku do agroholdingów. Przykładowo, agencja Fitch utrzymała na poziomie „CCC” długookresowy rating kredytowy holdingu MironowskijChleboprodukt.

3.3.5. Sektor bankowo-finansowy

Według danych Narodowego Banku Ukrainy, w okresie styczeń-listopad 2015 r. ukraiński **sektor bankowy** odnotował stratę w wysokości 57,3 mld UAH. W ciągu pierwszych jedenastu miesięcy 2015 roku w porównaniu z analogicznym okresem roku 2014 dochody ukraińskich banków spadły o 0,2% do poziomu 191,3 mld UAH; jednocześnie wydatki w tym samym okresie wzrosły o 16,1% do poziomu 248,6 mld UAH. Za taki rezultat finansowy odpowiadało, jak i w poprzednich kwartałach, przede wszystkim znaczne zwiększenie rezerw bankowych pod kątem oczekiwanych strat - w ciągu pierwszych dwóch miesięcy bieżącego roku odpisy na rezerwy wyniosły 109,9 mld UAH. Wielkość ta stanowiła 44,2% wszystkich wydatków ukraińskich banków w styczniu–listopadzie 2015 r.

Co się tyczy odpływu depozytów, który był poważnym problemem dla ukraińskiego systemu bankowego w 2014 roku i na początku 2015 roku, po lekkim wzroście wkładów w hrywnach w drugim kwartale, w lipcu br. ponownie odnotowano ich spadek – o 1,1%. Wkłady w walucie obcej w dalszym również spadły – o 3,6%. W całym okresie styczeń – lipiec 2015 roku, wkłady w hrywnach zmniejszyły się o 2,9% do poziomu 355,3 mld UAH, a w walucie obcej – o 22,2% do poziomu 15,1 mld USD.

W czwartym kwartale 2015 roku kontynuowany był proces konsolidacji ukraińskiego sektora bankowego. Liczba banków – uczestników Funduszu Gwarantowania Wkładów Osób Fizycznych (*de facto* liczba samodzielnych instytucji bankowych na Ukrainie) zmniejszyła się do 118 na dzień 1 stycznia 2016 r. (wobec 161 na początku roku 2015). Stopa refinansowa ustanowiona przez NBU przez cały czwarty kwartał 2015 roku utrzymywana była na poziomie 22%.

Co się tyczy **rynku walut**, w IV kwartale 2015 r. nie dochodziło do poważnych wahań, jednocześnie jednak dało się zaobserwować regularną deprecjację ukraińskiej waluty, która w ciągu omawianego okresu osłabła wobec dolara z poziomu 21,30 UAH w dniu 1 października do 24,00 UAH w dniu 31 grudnia 2015 r. Średnia oficjalnego kursu NBU w ciągu całego 2015 roku wyniosła 21,81 UAH, czyli niewiele więcej, niż założony w ustawie budżetowej poziom 21,7 UAH.

W omawianym okresie utrzymywały się ograniczenia na rynku walutowym ustanowione przez NBU w drodze rozporządzenia nr 160 z 4 marca 2015 r. sukcesywnie przedłużanego na kolejne 3 miesiące rozporządzeniem nr 354 z 4 czerwca 2015 r., rozporządzeniem nr 581 z 3 września 2015 r. oraz rozporządzeniem nr 863 z dnia 4 grudnia 2015 r. W drodze rozporządzenia nr 581 z 3 września 2015 r., bank centralny utrzymał następujące ograniczenia:

- obowiązek odsprzedaży przez podmioty gospodarcze na rynku międzybankowym 75% dochodów walutowych z tytułu zrealizowanych operacji handlu zagranicznego;
- obowiązek dokonywania rozliczeń z tytułu transakcji eksportowych / importowych w ciągu 90 dni kalendarzowych;
- ograniczenie na zakup w ciągu jednego dnia operacyjnego waluty obcej przez osoby fizyczne utrzymano na poziomie 3 tys. UAH w ekwiwalencie walutowym na dobę;
- limit wypłaty gotówki z kont bieżących i lokat bankowych w walucie narodowej przez kasy banków i bankomaty w ciągu jednego dnia w wysokości 300 tys. UAH w przypadku jednego klienta;
- ograniczenie łącznych zakupów walut przez bank do poziomu 0,1% kapitału banku ponad wartość waluty sprzedanej;
- zakaz dokonywania przedpłat za pożyczki zagraniczne;
- zakaz przekazywania za granicę dochodów od dywidend;
- zakaz zakupu przez banki dewiz na zlecenie podmiotów gospodarczych, na których rachunkach bankowych zakumulowano walutę obcą w wysokości ponad 25 tys. USD;

- zlecenie podmiotu gospodarczego dotyczące zakupu waluty obcej realizowane jest przez bank nie wcześniej niż na czwarty dzień po wpłynięciu na konto operacyjne danego banku przekazanej przez klienta banku waluty narodowej przeznaczonej na zakup waluty.
- Równocześnie Narodowy Bank Ukrainy zliberalizował szereg wprowadzonych wcześniej ograniczeń:
- limit wypłaty gotówki z kont bieżących i lokat bankowych w walucie obcej przez kasy banków i bankomaty w ciągu jednego dnia zwiększono z 15 tys. UAH do 20 tys. UAH w ekwiwalencie walutowym wg kursu Narodowego Banku Ukrainy;
- zniesiono zakaz zakupu przez banki dewiz na zlecenie podmiotów gospodarczych, na których rachunkach bankowych zakumulowano walutę obcą III kategorii (waluta niewymienialna);
- w odniesieniu do instytucji bankowych zniesiono obowiązek przeprowadzania kontroli operacji eksportowych, w przypadku gdy strony transakcji przekazały do banku potwierdzenie umorzenia roszczeń wzajemnych wyrażonych w walucie niepodlegającej obowiązkowi odsprzedaży (dotyczy transakcji, których kwota nie przekracza równowartości 500 tys. USD);
- zniesiono obowiązek przekazywania do stosownego banku zaświadczenia wydanego przez Państwową Służbę Fiskalną Ukrainy o braku zaległości danego podmiotu gospodarczego z tytułu uiszczenia obowiązkowych podatków i opłat w celu dokonania przelewu dewizy za granicę Ukrainy w ramach realizacji kontraktu importowego na sumę powyżej 50 tys. USD;

Jednocześnie jednak na mocy ostatniego z wymienionych rozporządzeń obowiązek odsprzedaży zysków w walucie obcej nie obejmuje już kredytów udzielanych rezydentowi pożyczkobiorcy przez agencję kredytów eksportowo-kredytowych w celu realizacji zobowiązań z tytułu kontraktów importowych wobec nierezydentów. Według dodatkowych wyjaśnień NBU, stosuje się to wyłącznie w tych przypadkach, kiedy wierzyciel zagraniczny przekazuje środki na realizację kontraktu importowego bezpośrednio na rachunek nierezydenta eksportera, bez przekazywania ich na rachunek rezydenta – dłużnika. Obowiązek odsprzedaży nie rozciąga się na wydatki związane z zabezpieczeniami (gwarancje, wadia, depozyty), które nierezydent ponosi w związku z uczestnictwem w przetargach publicznych. Ponadto, okres, w którym środki finansowe powinny zostać zwrócone przez bank zagraniczny, by bank ukraiński nie miał obowiązku ich odsprzedaży NBU, wydłużono z dwóch do siedmiu dni od wykonania przelewu. Złagodzone również ograniczenie na zakup waluty obcej w celu transferu za granicę środków uzyskanych przez inwestorów zagranicznych z tytułu sprzedaży ukraińskich papierów wartościowych – od teraz ograniczenie to nie stosuje się nie tylko w przypadku obligacji sprzedanych na giełdach papierów wartościowych (co miało miejsce już wcześniej) ale także poza nimi.

Równoległe, w dniu 26 listopada 2015 r. Narodowy Bank Ukrainy przyjął rozporządzenie nr 822, które wprowadziło odrębne ograniczenia wobec osób fizycznych i prawnych w zakresie obrotu walutą. Na jego mocy osoby prawne oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą będące rezydentami Ukrainy zostały zobowiązane skupować albo wymieniać walutę obcą w celu realizacji kontraktów i umów z podmiotami zagranicznymi tylko w jednym banku. Jednocześnie regulator przewidział procedurę zmiany banku obsługującego kontrakt. W tym przypadku zainteresowana firma lub osoba fizyczna musi udostępnić informacje dot. płatności pozostałych do uregulowania, zaś o te same informacje do banku wcześniej obsługującego kontrakt powinien zwrócić się nowo wybrany bank, przy czym wymiana informacji dokonuje się poprzez system poczty elektronicznej NBU. Kolejne eksperymenty NBU w zakresie regulacji rynku walutowego przynosiły rezultaty przez większość roku. Choć prezes NBU W. Hontarewa sygnalizowała możliwość pełnego zniesienia ograniczeń do połowy 2016 r., to obserwowane na przełomie 2015 i 2016 roku zauważalne osłabienie waluty może tę perspektywę odłożyć.

3.4. Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze ekonomicznym.

WTO

Ukraina została członkiem Światowej Organizacji Handlu (WTO) 16 maja 2008 r., po trwającym 14 lat procesie negocjacyjnym. W procesie akcesji do WTO Ukraina zobowiązała się m.in. do: redukcji stawek celnych zarówno na towary rolne, jak i przemysłowe, nie ustanawiania cen minimalnych na importowane produkty, nie stosowania dyskryminacyjnych opłat transportowych za przewozy kolejowe, otwarcia rynku usług praktycznie we wszystkich sektorach i podsektorach, zapewnienia wolnego tranzytu towarów (w tym energii), bez opłat celnych, stopniowego obniżania przez okres 5-10 lat istniejących ceł eksportowych. Po akcesji do WTO władze w Kijowie nadal podejmowały działania kontrowersyjne z punktu widzenia norm organizacji, mające na celu ochronę krajowych producentów poprzez ograniczenie importu. Najwięcej emocji wzbudził złożony w 2012 r. wniosek o dokonanie przeglądu stawek ceł importowych w odniesieniu do 371 pozycji taryfowych, co większość państw członkowskich uznała za działanie mogące zagrozić fundamentom światowego handlu. Ostatecznie, na początku 2015 r. pod naciskiem UE i USA, Ukraina wycofała swój wniosek.

OECD

Ukraina nie jest członkiem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju. W niektórych jej organach posiada jednak status obserwatora (komitet ds. stali, grupa robocza ds. przemysłu stocznioowego, grupa robocza ds. małych i średnich przedsiębiorstw). W 2009 r. OECD rozpoczęła realizację Programu Konkurencyjności Eurazja dla Południowego Kaukazu i Ukrainy (*OECD Eurasia Competitiveness Programme – Enhancing Investment Competitiveness and Private Sector Development*), którego celem jest zwiększenie konkurencyjności (inwestycyjnej) krajów, poprzez pomoc ekspercką i wypracowanie rekomendacji dla rządowych reform. Aktualnie program znajduje się w III fazie realizacji.

Inne organizacje gospodarcze

Ukraina jest m.in. członkiem założycielem Wspólnoty Niepodległych Państw (grupującej państwa powstałe w wyniku rozpadu Związku Radzieckiego). W październiku 2011 r. osiem państw WNP, w tym Ukraina, podpisało umowę o wolnym handlu; umowa zaczęła obowiązywać we wrześniu 2012 r. Jak dotąd Ukraina dystansuje się od procesów ściślejszej integracji gospodarczej na obszarze WNP, w tym od możliwości przyłączenia się do Unii Celnej Rosji, Białorusi i Kazachstanu (mimo silnej presji ze strony Rosji). W kwietniu 2011 r. prezydent W. Janukowycz zadeklarował gotowość współpracy Ukrainy z Unią Celną w formacie „3+1”. Pod koniec maja 2013 r. Ukraina podpisała memorandum o współpracy z Euroazjatycką Komisją Gospodarczą (organem Unii Celnej), dające jej m.in. możliwość udziału w posiedzeniach poszczególnych organów Unii Celnej. Zmiana władzy w Kijowie w lutym 2014 r. doprowadziła do zamrożenia zbliżenia z Unią Celną, a w konsekwencji do wojny handlowej z Rosją, która stosowała głównie pozataryfowe ograniczenia importu z Ukrainy.

Wartym odnotowania jest członkostwo Ukrainy w Organizacji Współpracy Gospodarczej Regionu Morza Czarnego (BSEC), a także GUAM (organizacji, w skład której wchodzi również Azerbejdżan, Gruzja i Mołdowa).

3.5. Relacje gospodarcze z UE.

Według statystyk unijnych obroty towarowe UE z Ukrainą w 2014 r. osiągnęły poziom 30,7 mld EUR, co stanowiło 0,9% w obrotach handlowych UE ogółem i plasowało Ukrainę na 25 miejscu wśród głównych partnerów handlowych UE. Eksport na Ukrainę sięgnął w 2014 r. 17 mld EUR (1% udziału, 22. miejsce), a import z Ukrainy wyniósł 13,7 mld EUR (0,8% udziału, 25 miejsce). Unia Europejska pozostaje natomiast jednym z kluczowych partnerów gospodarczych Ukrainy, a jej znaczenie rośnie.

Na kraje członkowskie UE przypadło w 2013 r. 26,5% ukraińskiego eksportu oraz 35,1% importu towarów, przy czym w przypadku WNP wielkości te wynosiły analogicznie 34,8% i 36,3%. W strukturze towarowej eksportu z Ukrainy do krajów UE dominują produkty rolno-spożywcze, surowce energetyczne i mineralne, stal, żelazo, produkty przemysłu chemicznego. Najważniejsze pozycje po stronie importu z UE to urządzenia mechaniczne, środki transportu drogowego, maszyny i sprzęt elektryczny, produkty przemysłu chemicznego, ubrania, produkty rolno-spożywcze.

W 2014 r. doszło do poważnych zmian w strukturze geograficznej handlu zagranicznego. W związku z wprowadzeniem przez UE autonomicznych preferencji handlowych (ATM – zob. niżej) oraz wojną handlową ze strony Rosji, znacząco wzrosła wymiana handlowa z krajami UE kosztem państw WNP. Według ukraińskich statystyk 2014 roku udział UE w ukraińskim eksporcie wzrósł do 31,5%, zaś udział WNP spadł do 27,6%. W przypadku ukraińskiego importu, UE odpowiadała za 38,7%, podczas, gdy udział krajów WNP wyniósł 31,7%. W 2015 roku (dane za styczeń – sierpień) tendencja ta była kontynuowana: UE odpowiadała za 32,5% eksportu Ukrainy, zaś WNP -20,8%. W imporcie odpowiednie wielkości wynosiły 40,8% i 27,%. Doszło też do zmian w strukturze towarowej – znaczącego zwiększenia importu surowców energetycznych (przede wszystkim gazu) z UE kosztem Rosji.

Kraje UE stanowią zdecydowaną czołówkę wśród inwestorów zagranicznych na Ukrainie, odpowiadając niezmiennie za około 80% bezpośrednich inwestycji, które do tej pory trafiły do tego kraju.

W ramach Instrumentu Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (ENPI), UE realizuje na Ukrainie współpracę rozwojową i liczne projekty mające na celu wsparcie reform w tym kraju. Ukraina jest także jednym z sześciu państw objętych Partnerstwem Wschodnim, instrumentem współpracy UE z jej wschodnimi sąsiadami. Wsparcie UE dla Ukrainy realizowane jest m.in. poprzez projekty twinningowe, których liczba regularnie wzrasta. 22 lipca 2015 r. Komisja Europejska wydzieliła Ukrainie środki w wysokości 600 mln euro w ramach nowego programu wsparcia makrofinansowego (ang. Macro-Financial Assistance III, MFA), opiewającego łącznie na 1,8 mld euro. Suma ta powiększy wartość wsparcia dwóch poprzednich programów MFA, w ramach których w 2014 r. oraz na początku 2015 roku Ukraina otrzymała łącznie 1,61 mld euro.

Pod koniec marca 2012 r. Ukraina parafowała tekst Umowy Stowarzyszeniowej z Unią Europejską. Negocjacje w tej sprawie trwały blisko cztery lata. Istotnym elementem Umowy Stowarzyszeniowej ma być umowa o utworzeniu „pogłębionej i wszechstronnej” strefy wolnego handlu (DCFTA). Podpisanie umowy zaplanowano na listopad 2013 r., w trakcie Szczytu Partnerstwa Wschodniego w Wilnie, jednak ukraińskie władze zrezygnowały z tego pod presją Rosji. Było to bezpośrednią przyczyną wybuchu rewolucji, która doprowadziła do obalenia prezydenta W. Janukowycza. Ostatecznie Umowa została podpisana przez nowego prezydenta P. Poroszenkę 27 czerwca 2014 r. w Brukseli. Rosja nadal wywierała nacisk na Ukrainę i UE w celu zablokowania wejścia w życie DCFTA, grożąc zwiększeniem ceł dla Ukrainy. We wrześniu 2014 r. osiągnięto trójstronne porozumienie, zgodnie z którym wejście w życie DCFTA zostanie odłożone do końca 2015 r. Wcześniej UE wprowadziła ATM, zgodnie z którymi Ukraina znoszące cła w 2014 i 2015 r. na ukraiński eksport do UE zgodnie z DCFTA.

W lutym 2011 r. Ukraina uzyskała status pełnoprawnego członka Wspólnoty Energetycznej. Reformy sektora energetycznego zgodnie z prawem unijnym wciąż znajdują się na początkowych etapach, mimo że terminy w których Kijów zobowiązał się je przeprowadzić w większości przypadków już upłynęły.

4. Dwustronna współpraca gospodarcza

4.1. Gospodarcze umowy dwustronne.

Z uwagi na członkostwo Polski w Unii Europejskiej znaczna część relacji gospodarczych pomiędzy Polską i Ukrainą (w szczególności dotyczących kwestii handlowych), regulowana jest przez umowy zawarte pomiędzy Unią Europejską i Ukrainą. Podstawowym aktem prawnym regulującym stosunki dwustronne UE-Ukraina jest Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy (PCA), które zostało podpisane 14 czerwca 1994 r. i weszło w życie 1 marca 1998 r. W dniu 29 kwietnia 2004 r. Ukraina podpisała dodatkowy protokół rozszerzający zapisy PCA na nowe kraje przystępujące do UE, w tym Polskę. 27 czerwca 2014 roku prezydent Ukrainy Petro Poroszenko podpisał *Układ o stowarzyszeniu między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Ukrainą, z drugiej strony* (Dz. Urz. UE 2014 L 161, s. 3.) którego integralną częścią jest Umowa o pogłębionej i wszechstronnej strefie wolnego handlu (DCFTA), zaś ustawę o ratyfikacji przez Polskę Układu prezydent RP Bronisław Komorowski podpisał 17 grudnia 2014 r. Wejście w życie handlowej części Układu odłożone zostało do 31 grudnia 2015 r.; do tego czasu obowiązywać będą preferencje handlowe jednostronnie udzielone Ukrainie przez Unię Europejską.

Podstawę prawną dwustronnych stosunków gospodarczych stanowią m.in.:

- Umowa między Rządem RP a Rządem Ukrainy o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji podpisana w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. nr 125, poz. 575),
- Konwencja między Rządem RP a Rządem Ukrainy w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku podpisana w 1993 r. (Dz. U. z 1994 r. nr 63, poz. 269).
- Umowa między Rządem RP a Gabinetem Ministrów Ukrainy o współpracy gospodarczej podpisana w 2005 r. (Monitor Polski z 31.08.2006 r. nr 59, poz. 628).

Dodatkową inicjatywą wpływającą na wzajemne relacje gospodarcze jest udzielenie Ukrainie w 2015 r. preferencyjnego kredytu w wysokości 100 mln EUR. Ma on zostać przeznaczony na modernizację przejść granicznych z Polską.

4.2. Handel zagraniczny.

Wymiana handlowa. Według danych Ministerstwa Gospodarki obroty towarowe pomiędzy Polską i Ukrainą w okresie styczeń-listopad 2015 r. **spadły o 23,6%** (w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego) i **wyniosły 4 591,9 mln USD. Polski eksport na Ukrainę spadł o 22,1% i osiągnął wartość 3 027,0 mln USD**, natomiast **import spadł o 26,3%, do poziomu 1 569,9 mln USD**. Oznacza to kontynuację tendencji z pierwszego kwartału br. polegającej na spadku polskiego eksportu i w jeszcze większym stopniu importu. W rezultacie znaczenie rynku ukraińskiego dla polskiego eksportu w stosunku do pierwszych jedenastu miesięcy 2014 r. spadło z 1,88% do 1,65%. Miejsce Ukrainy wśród czołowych odbiorców polskich towarów obniżyło się z 14. do 16.

W wyniku spadku wartości dostaw, znaczenie importu z Ukrainy spadło z 1,02% do 0,87% całości zagranicznych zakupów towarów realizowanych przez Polskę, a Ukraina w zestawieniu dostawców towarów do Polski spadła z 21. na 22. pozycję. Biorąc pod uwagę łączne obroty towarowe Ukraina spadła w omawianym okresie na 19. miejsce z 18. wśród najważniejszych partnerów handlowych Polski, a jej udział w polskim handlu zagranicznym, w porównaniu z analogicznym okresem 2014 r. obniżył się z 1,45% do 1,26%.

Struktura polskiego eksportu na Ukrainę w styczniu-listopadzie 2015 r. według danych ukraińskich przedstawiała się następująco:

- wyroby przemysłu elektromaszynowego – 21,12% udziału (spadek większości pozycji, dostawy urządzeń latających wzrosły o 517,7%, spadły dostawy środków transportu poza kolejowym o 22,2%, maszyn elektrycznych o 28,1%, kotłów i maszyn o 37,2%; łącznie eksport towarów z tej grupy spadł o 29,5%);
- produkty mineralne – 21,07% udziału (eksport ropy naftowej i jej pochodnych spadł o 7,9%, łącznie eksport wyrobów tej grupy spadł o 6,6%);
- przemysł chemiczny – 20,06% udziału (wzrost eksport artykułów chemii nieorganicznej o 53,6%, eksport prochu i substancji wybuchowych wzrósł o 47,1%; spadł eksport farmaceutyków o 42,7%, olejków eterycznych o 22,9%, tworzyw sztucznych i polimerów o 30,5%, kauczuku i gumy o 16,7, ekstraktów garbników o 23%, łącznie eksport towarów tej grupy spadł o 25,9%);
- produkty rolno - spożywcze – 11,8% udziału (o 119% wzrósł eksport tłuszczów i olejów pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, o 13,6% wzrósł eksport mięsa, o 41,4% - kawy i herbaty; spadły dostawy nabiału i miodu o 61,9%, o 12,4% - żywych zwierząt, o 72,8% - warzyw, o 4,1% - owoców jadalnych i orzechów, o 20,9% - wyrobów tytoniowych, o 22,4% - produktów przetwórstwa warzyw, o 24,7% - gotowych wyrobów ze zbóż, o 37,9% - kakao i wyrobów z kakao; łącznie eksport wyrobów tej grupy spadł o 18,9%);
- wyroby metalurgiczne 9%, artykuły drzewno-papiernicze 5%, wyroby przemysłu lekkiego 4%, materiały budowlane i szkło: 2,7%.

Import z Ukrainy w styczniu-listopadzie 2015 r. zdominowało pięć grup towarowych:

- wyroby metalurgiczne – 22,4% udziału, spadek wartości dostaw o 37,6%;
- artykuły rolno-spożywcze – 20,9% udziału, spadek wartości dostaw o 22,7%;
- artykuły przemysłu elektromaszynowego – 17%, spadek wartości dostaw o 17,5%.
- produkty mineralne – 13,8% udziału, spadek dostaw o 46,5%;
- wyroby drzewno-papiernicze – 9,7%, udziału, wzrost dostaw o 0,2%.

Ww. towary stanowiły łącznie ponad 80% wartości dostaw. Pozostałe pozycje importowane z Ukrainy to wyroby przemysłu lekkiego (41%, wzrost wartości dostaw o 1,4%) oraz wyroby chemiczne (udział 3,6%, spadek wartości dostaw o 28,5%).

Według ukraińskich danych statystycznych obroty towarowe pomiędzy Polską i Ukrainą w okresie styczeń – listopad 2015 w porównaniu z analogicznym okresem roku 2014 **spadły o 25,8% do poziomu 3 928,4 mln USD**. Polski eksport na Ukrainę **zmalął o 25,1% do poziomu 2 119,2 mln USD**, zaś import **spadł o 26,6% i wyniósł 1 809,2 mln USD**.¹ W omawianym okresie Polska spadła z 4. na 5. miejsce wśród czołowych odbiorców ukraińskich towarów (dając się wyprzedzić Chinom) z udziałem 5,2% w całym ukraińskim eksporcie oraz utrzymała 5. miejsce w zestawieniu głównych dostawców na rynek ukraiński z udziałem 6,2%. Pod względem łącznych obrotów towarowych, Polska była czwartym

¹Należy mieć na uwadze poważne rozbieżności między polskimi i ukraińskimi statystykami handlu zagranicznego. W ciągu pierwszych jedenastu miesięcy 2015 r. rozbieżność w przypadku eksportu wynosiła 42,8%, zaś w przypadku importu – 16,9%. Polskie dane statystyczne podają wyższą wartość polskiego eksportu na Ukrainę w porównaniu z danymi ukraińskimi, zaś ukraińskie – ukraińskiego eksportu do Polski w porównaniu z danymi polskimi, jednak obydwa ośrodki są zgodne, że w badanym okresie to Polska odnotowała dodatnie saldo obrotów handlowych z Ukrainą oraz że polski eksport na Ukrainę zmalał w mniejszym stopniu, niż import z tego kraju.

partnerem handlowym Ukrainy (za Rosją, Chinami i Niemcami) z udziałem 5,7% w jej handlu zagranicznym.

4.3. Polskie inwestycje na Ukrainie

Polskie inwestycje na Ukrainie. Według danych Państwowej Służby Statystyki Ukrainy, do 1 października 2015 r. polskie przedsiębiorstwa zainwestowały na terenie Ukrainy **793,4 mln USD, co oznacza spadek (o 4,2%) wobec poziomu 828,3 mln USD notowanego na początku roku.** Obecnie Polska zajmuje 11. miejsce na liście największych inwestorów zagranicznych na Ukrainie, z udziałem w łącznej kwocie zrealizowanych dotąd w tym kraju inwestycji wynoszącym 1,8%. Mimo to pozycja polskich inwestycji na Ukrainie pozostaje zauważalna, szczególnie biorąc pod uwagę, że nie tylko inwestycje z Cypru, Wysp Dziewiczych i Belize (łącznie 33,2% zarejestrowanych inwestycji zagranicznych na Ukrainie), ale także, przynajmniej częściowo, inwestycje z Holandii, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych czy Szwajcarii to powracający kapitał ukraiński.

Udział sektora finansowego w polskich inwestycjach na Ukrainie, utrzymuje się na poziomie ponad 40%. Obok inwestycji banku PKO BP w „Kredobank”, do najważniejszych polskich projektów w tym sektorze należy zaangażowanie Getin Holding w Idea Banku oraz towarzystwa ubezpieczeniowego PZU SA w PZU Ukraina. Wśród podmiotów sektora przemysłowego wymienić warto m.in. inwestycje firm Barlinek, Cersanit, Sanitec-Koło, Can-Pack, Maspex-Wadowice, Grupa Sobieski, TZMO, Inter-Groclin, firm meblarskich BRW i Nowy Styl.

W sytuacji obserwowanego negatywnego trendu w zakresie polskich inwestycji bezpośrednich na Ukrainie, warty odnotowania jest dynamiczny wzrost polskich inwestycji portfelowych w ukraińskie przedsiębiorstwa, realizowanych za pośrednictwem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie. Dwanaście ukraińskich spółek notowanych do tej pory na warszawskim parkiecie (11 na rynku podstawowym i jedna na rynku NewConnect), przyciągnęło dotychczas, w ramach pierwotnych i wtórnych emisji akcji, blisko 1 mld USD, z których przeważającą część stanowi polski kapitał. Trudności w gospodarce ukraińskiej w 2014 roku przełożyły się na notowania spółek ukraińskich: indeks WIG-Ukrain, czyli indeks spółek ukraińskich notowanych na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych, upadł w tym roku o 50,2%. Spadki odnotowały wszystkie spółki indeksu. Rok 2015 był dla indeksu bardziej łaskawy – w okresie od 1 stycznia do 1 września br. odnotował on wzrost o 24,8%.

Porównanie struktury polskich inwestycji bezpośrednich na Ukrainie według stanu na 1 stycznia i 1 lipca 2015 r. (tys. USD)

	1 stycznia 2015 r.		1 lipca 2015 r.	
	tys. USD	udział (%)	tys. USD	udział (%)
Łącznie	827 555,6	100,0	790 838,7	100,0
Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	31 886,9	3,9	30 631,6	3,9
Przemysł, w tym:	274 247,2	33,1	265 322,4	33,5
Przemysł wydobywczy	983,8	0,1	948,2	0,1
Przemysł przetwórczy, w tym:	272 263,8	32,9	263 174,7	33,3
Produkcja artykułów żywnościowych, napojów i wyrobów tytoniowych	49 267,0	6,0	47 460,3	6,0
Tekstylna, produkcja odzieży, skór, wyrobów ze skór i innych materiałów	1 909,4	0,2	1 787,0	0,2
Produkcja wyrobów z drewna,	40 381,4	4,9	38 187,1	4,8

produkcja papieru i poligrafia				
Produkcja koksu i produktów naftopochodnych	*	*	*	*
Chemikalia	4 457,6	0,5	4 015,8	0,5
Produkcja podstawowych wyrobów i preparatów farmaceutycznych	*	*	*	*
Produkcja artykułów gumowych i plastikowych i innych niemetalowych	21 929,4	2,6	21 160,8	2,7
Metalurgia, produkcja gotowych artykułów metalowych poza maszynami i sprzętem	65 728,3	7,9	64 419,8	8,1
Produkcja maszyn, poza remontem i montażem maszyn i sprzętu	45 880,2	5,5	44 737,3	5,7
Produkcja mebli i innych artykułów, remont i montaż maszyn i sprzętu	42 702,6	5,2	41 406,5	5,2
Dostarczanie energii elektrycznej, gazu, pary i klimatyzowanego powietrza	*	*	*	*
Zaopatrzenie w wodę, kanalizacja, gospodarka odpadami	908,1	0,1	1 115,6	0,1
Budownictwo	11 680,6	1,4	11 834,3	1,5
Sprzedaż hurtowa i detaliczna; remont drogowych środków transportu i motocykli	77 305,0	9,3	76 894,0	9,7
Transport, skład, działalność pocztowa i kurierska	4 335,4	0,5	4 141,9	0,5
Hotelarstwo i gastronomia	1 058,2	0,1	882,1	0,1
Technologie informatyczne i telekomunikacyjne	7 172,7	0,9	6 721,8	0,8
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	381 532,0	46,1	359 697,4	45,5
Operacje na nieruchomościach	11 009,8	1,3	10 008,4	1,3
Działalność zawodowa, naukowa i techniczna	11 092,0	1,3	9 524,1	1,2
Działalność w sferze administracji i usług pomocniczych	15 170,8	1,8	14 184,4	1,8
Oświata	16,6	0,0	15,1	0,0
Ochrona zdrowia i pomoc socjalna	407,5	0,0	405,9	0,1
Sztuka, sport, rekreacja i wypoczynek	*	*	*	*
Inne usługi	584,9	0,1	519,3	0,1

Źródło: dane Państwowej Służby Statystyki Ukrainy

4.4. Ukraińskie inwestycje w Polsce.

W 2014 r. statystyki NBP odnotowały odpływ ukraińskich bezpośrednich inwestycji zagranicznych z Polski w wysokości **15,8 mln USD**. W rezultacie łączna wartość ukraińskich inwestycji w Polsce (zobowiązań netto) wyniosła się na koniec 2014 r. **206,3 mln USD**.

Oficjalne ukraińskie dane statystyczne dotyczące ukraińskich inwestycji w Polsce, według których do 1 stycznia 2015 roku przedsiębiorstwa z tego kraju zainwestowały w Polsce jedynie 53,4 mln USD (przy czym do 1 lipca 2015 r. wartość ta miała spaść do 51,3 mld USD), znacząco odbiegają od danych NBP oraz szacunków na podstawie doniesień prasowych, dotyczących głównych inwestorów ukraińskich w Polsce. Ukraińscy inwestorzy są udziałowcami takich polskich przedsiębiorstw jak Stocznia Gdańsk SA, Huta Częstochowa SA, FSO na Żeraniu, Fabryka Żarówek Helios Sp. z o.o., T.B. Fruit Dwikozy czy Zakłady Przetwórstwa Mlecznego Ostrowia. Jednocześnie w 2015 roku dało się zaobserwować proces przenoszenia małego ukraińskiego biznesu do Polski (zwłaszcza z branży informatycznej), zwabionego przez stabilność polityczną i mniejsze obciążenia administracyjno – fiskalne.

4.5. Współpraca regionalna.

Współpraca transgraniczna i międzyregionalna rozwija się na kilku poziomach, poczynając od kontaktów międzyrządowych, poprzez współpracę samorządów regionalnych i lokalnych, aż do bezpośrednich kontaktów międzyludzkich. Za główny akt prawny, który przyczynił się do rozpoczęcia współpracy i jej rozwoju można uznać Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy podpisany 18.05.1992 r. w Warszawie. Mówi on między innymi, iż strony będą sprzyjać ustanowieniu i rozwojowi współpracy międzyregionalnej. Szczególną wagę zwracano w dokumencie do promowania współpracy w obszarach przygranicznych. Na przestrzeni lat powstawały organizacje zajmujące się współpracą na styku Polska-Ukraina. Istotnym podmiotem o charakterze zinstytucjonalizowanym jest Polsko-Ukraińska Międzyrządowa Rada Koordynacyjna ds. Współpracy Międzyregionalnej. Do głównych zadań Rady można zaliczyć:

- inicjowanie i synchronizacja prac w zakresie rozwoju infrastruktury granicznej;
- prowadzenie działań w zakresie pozyskiwania środków pomocowych z Unii Europejskiej (w tym w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2007 – 2013);
- koordynację prac w zakresie legalnego zatrudniania obywateli obu państw;
- planowanie infrastruktury transportowej i związanej z ochroną środowiska w obszarze transgranicznym;
- promocję i wspieranie turystyki i dziedzictwa kulturowego regionu.

Specyficzną formą współpracy regionalnej są euroregiony, czyli obszary przygraniczne objęte działaniem dwóch lub więcej państw w zakresie określonym konwencją madrycką Rady Europy. Odnosnie do obszarów Ukrainy i Polski możemy mówić o dwóch euroregionach: Karpaccy (powstały w 1993 r.) i Bug (powstały w 1995 r.). Ww. struktury mają wspierać procesy rozwojowe na gruncie gospodarczym, ekologicznym, kulturalnym, naukowym i edukacyjnym. Za ważniejsze przedsięwzięcia zorganizowane przy współudziale euroregionów należy uznać rozdzielanie grantów w ramach Programu Sąsiedztwa Polska - Białoruś - Ukraina INTERREG IIIA i funduszy PHARE, współorganizację targów, konferencji, wizyt studyjnych i wsparcie inicjatyw transgranicznych.

Najczęstszą formą współpracy regionalnej jest współpraca między samorządami na poziomie województwo (PL) – obwód (UA) i miasto (PL) – miasto (UA). Każde polskie województwo ma partnera na Ukrainie na poziomie regionalnym. Najaktywniej na tym polu działają województwa: Podkarpackie, Lubelskie, Łódzkie, Śląskie i Mazowieckie. Po stronie ukraińskiej do najaktywniejszych należą obwody; Lwowski, Odesski, Iwano-Frankowski, Winnicki oraz Wołyński. Liczba umów zawieranych na poziomie regionalnym i lokalnym między Polską i Ukrainą stale rośnie. Dwustronne umowy partnerskie zostały zawarte między ponad 450 podmiotami.

4.6. Współpraca samorządów gospodarczych.

Współpraca samorządów gospodarczych Polski i Ukrainy rozwijana jest przez szereg instytucji i organizacji biznesowych. Ze względu na ich bardzo dużą ilość trudnym jest skatalogowanie wszystkich podmiotów o charakterze samorządowym, które współpracują ze sobą.

Jedną z najstarszych bilateralnych izb gospodarczych jest Polsko Ukraińska Izba Gospodarcza. Jednym z przejawów aktywnych działań PUIG jest Klub Ukraińskich Emitentów Giełdowych. Zostały do niego zaproszone wszystkie ukraińskie spółki notowane na rynku głównym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie oraz NewConnect. Głównym celem Klubu jest wymiana doświadczeń w zakresie funkcjonowania na polskim rynku kapitałowym. W obszarze współpracy dziennikarskiej mającej na celu podniesienie świadomości obywateli Polski i Ukrainy w zakresie współpracy gospodarczej i kulturalnej powołano przy PUIG Polsko Ukraiński Klub Dziennikarzy.

Innym przykładem organizacji współpracującej z zagranicznymi izbami samorządu gospodarczego jest Krajowa Izba Gospodarcza, która wspiera polskich przedsiębiorców na arenie międzynarodowej. W jej skład wchodzi izby regionalne, które również samodzielnie podpisują umowy o partnerstwie z podmiotami samorządu gospodarczego na Ukrainie. Do popularnych partnerów polskich regionalnych izb gospodarczych należą m.in. Lwowska Izba Przemysłowo-Handlowa czy Chmielnicka Izba Handlowo-Przemysłowa. Centralną izbą Ukrainy zrzeszających mniejsze podmioty jest z kolei Ukraińska Izba Przemysłowo-Handlowa, zrzeszająca ponad 10 000 przedsiębiorstw.

Poza współpracą na poziomie samorządów gospodarczych, polskie stowarzyszenia i organizacje współorganizują przedsięwzięcia mające na celu rozwój polsko-ukraińskich relacji gospodarczych. Poza wymienionymi powyżej podmiotami organizacją takich wydarzeń zajmują się m.in. Stowarzyszenie Eksporterów Polskich i Międzynarodowe Stowarzyszenie Przedsiębiorców Polskich na Ukrainie.

5. Dostęp do rynku.

5.1. Dostęp do rynku dla polskich towarów i usług.

W 2014 r. Ukraina zajęła 14 miejsce wśród najważniejszych kierunków realizacji polskiego eksportu (spadek z miejsca 8. W roku 2013). Kraj ten należy również do głównych obszarów ekspansji inwestycyjnej polskich firm poza Unią Europejską. Czynnikiem sprzyjającym dostępowi polskich firm do rynku ukraińskiego było przystąpienie Ukrainy do Światowej Organizacji Handlu, oznaczające obniżkę cef na większość importowanych towarów, choć nadal w dostępie na ten rynek funkcjonują ograniczenia. Na przestrzeni ostatnich lat, polskie samorządy gospodarcze i firmy niezmiennie identyfikują szereg barier i utrudnień zarówno systemowych, jak i jednostkowych w działaniach na terenie Ukrainy.

Najpoważniejsze bariery i utrudnienia w dostępie do rynku ukraińskiego to:

- trudności w uzyskiwaniu zwrotu podatku VAT (mimo poprawy sytuacji problem ten pozostaje jednym z najczęściej sygnalizowanych przez polskich przedsiębiorców),
- powtarzające się przypadki kwestionowania wartości celnej wwożonych towarów i wymagania dodatkowych dokumentów potwierdzających wartość celną towarów, generalnie częste zmiany przepisów celnych i arbitralna ich interpretacja przez służby celne,
- powtarzające się przypadki niewywiązywania się przez ukraińskich kontrahentów z zawartych kontraktów z polskimi firmami, głównie w zakresie rozliczeń i trudności w egzekwowaniu tych roszczeń, nawet w sytuacji posiadania prawomocnych wyroków sądowych,
- nieprzejrzystość, niespójność i zmienność ukraińskich przepisów prawnych,
- uznaniowa interpretacja przepisów prawnych przez administrację,
- słabość wymiaru sprawiedliwości i trudności w dochodzeniu swoich praw w sądach, częste przypadki wykorzystywania sądów w walce z konkurentami biznesowymi (korupcja),
- niedostateczne wsparcie inwestorów przez władze lokalne, wynikające często z braku przygotowania do współpracy z inwestorami, a czasem wręcz z negatywnego nastawienia do zagranicznego kapitału,
- korupcja występująca w różnych sferach i na różnych szczeblach,
- brak dostatecznej ochrony udziałowców przed wrogimi przejęciami przez wspólników ukraińskich bądź przez lokalną konkurencję,
- utrzymywanie się barier dla produktów i wyrobów np. w dziedzinie certyfikacji, kontroli weterynaryjnej, bądź fito-sanitarnej,
- zbyt wolne wdrażanie zmian dostosowujących ustawodawstwo ukraińskie do wymogów unijnych i WTO,
- problemy z uzyskiwaniem pozwoleń na pracę przez polskich obywateli,
- zły stan infrastruktury i niewielka liczba przejść granicznych, powodujące długi czas oczekiwania na granicy, w szczególności przy przewozach towarowych,
- obowiązujący system pozwoleń weterynaryjnych na eksport na Ukrainę polskiego mięsa i zwierząt na ubój.

Aktualne informacje nt. ograniczeń w imporcie towarów na Ukrainę można znaleźć w opracowaniu Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie pod adresem www.kiev.trade.gov.pl/pl/przewodnik/article/detail,257,Prawo_celne.html.

5.2. Dostęp do rynku pracy. Świadczenie usług i zatrudnianie obywateli RP.

Wjazd na Ukrainę dozwolony jest pod warunkiem posiadania przez danego obywatela RP ważnego paszportu *, a w określonych przypadkach (patrz poniżej) – także określonej wizy pobytowej **.

Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Gabinetem Ministrów Ukrainy o zasadach ruchu osobowego z dnia 30 lipca 2003 r. (M.P. z 2003 r., nr 56 poz. 878, z późn. zm.) daje możliwość przebywania obywatelom Polski na terytorium Ukrainy bez konieczności posiadania wizy do 90 dni w ciągu 180 dni (z możliwością pobytu kolejnych 90 dni w okresie następnych 180 dni). Termin ten jest liczony od dnia pierwszego wjazdu na Ukrainę ***. Zasada ta dotyczy jednak głównie obywateli RP udających się na Ukrainę w celach turystycznych.

W przypadku obywateli Polski przyjeżdżających na Ukrainę w celu wykonywania pracy (w tym do pracy w przedstawicielstwach firm polskich) lub których pobyt na Ukrainie przekracza terminy przewidziane w w/w umowie, legalizacja ich pobytu i zatrudnienia na Ukrainie wiąże się z koniecznością uzyskania właściwej wizy pobytowej, a następnie zalegalizowania (zarejestrowania) ich pobytu i uzyskania pozwolenia na pobyt tymczasowy (patrz informacje poniżej).

Podjęcie pracy przez obywatela Polski w ukraińskich podmiotach gospodarczych (dotyczy to zarówno szczebla pracowniczego, jak i zarządzającego) wymaga uzyskania przed rozpoczęciem przez niego pracy na Ukrainie stosownego pozwolenia na pracę (ukr.: *дозвіл на працевлаштування*) oraz wizy pracowniczej (ukr.: *візатипу Д*), a po przybyciu na Ukrainę – uzyskania zezwolenia na pobyt tymczasowy (ukr.: *посвідканатимчасове проживання*) oraz zarejestrowania miejsca swojego pobytu.

Pozwolenie na pracę

Obowiązek uzyskania w/w pozwolenia wymagany jest w odniesieniu do każdego zatrudnianego przez ukraińskie podmioty gospodarcze pracownika-obywatela Polski (niezależnie od stanowiska) i musi ono być uzyskane przed rozpoczęciem przez danego obywatela RP pracy na Ukrainie.

Obowiązek uzyskania zezwolenia spoczywa na pracodawcy, przy czym dotyczy to zarówno pracodawców ukraińskich (niezależnie od formy działalności), jak i pracodawców polskich działających na terytorium tego kraju lub czasowo delegujących swoich pracowników do pracy na Ukrainie w ramach zawartego przez nich kontraktu z podmiotem ukraińskim.

Pozwolenia na pracę mogą być wydane jedynie wówczas, gdy w Ukrainie lub określonym regionie tego kraju brak jest wykwalifikowanych pracowników dla wykonania danej pracy lub gdy istnieją inne

* Zgodnie z prawem Ukrainy, w celu wjazdu na Ukrainę paszport danego obywatela RP musi spełniać następujące wymogi: musi obowiązywać co najmniej przez 3 miesiące po zadeklarowanej dacie wyjazdu z Ukrainy; musi zawierać co najmniej dwie wolne strony, a data jego wydania nie może być starsza niż 10 lat.

** W przypadku obywateli RP, w paszportach których nie ma możliwości odnotowania (postawienia pieczęci) faktu przekroczenia granicy, osoby takie zobowiązane są także do wypełnienia tzw. kart migracyjnych (ukr.: *імміграційна картка*), wydawanych przy wjeździe na terytorium Ukrainy. Karty te należy następnie przechowywać przez cały okres pobytu w tym kraju i okazać wraz z paszportem przy wyjeździe z Ukrainy. W pozostałych przypadkach nie ma konieczności wypełniania kart imigracyjnych.

*** W przypadku, gdy w okresie 180 dni od momentu pierwszego wjazdu na Ukrainę dany obywatel RP nie będzie przebywał na Ukrainie jednorazowo do 90 dni lub kilka razy, łącznie do 90 dni, to po zakończeniu w/w okresu 180 dni może on ponownie przebywać w okresie kolejnych 180 dni do 90 dni (w ramach jednej wizyty lub kilku, krótszych wizyt); okresy te rozpoczynają również swój bieg po okresie zakończenia terminu ważności danej wizy pobytowej wydanej temu obywatelowi RP.

uznane za wystarczające przesłanki dla zatrudnienia pracowników zagranicznych *. Dodatkowym ograniczeniem w tym zakresie jest przepis mówiący, iż jedynie zarejestrowani na Ukrainie płatnicy składek na ubezpieczenia na wypadek bezrobocia i nie mający zadłużenia wobec Funduszu Obowiązkowych Ubezpieczeń Społecznych mogą przyjmować obywateli Polski do pracy na Ukrainie.

Procedura ubiegania się o pozwolenie na pracę dla danego obywatela RP, który ma być zatrudniony w ukraińskim podmiocie gospodarczym, musi być poprzedzona procedurą sprawdzenia czy na dane stanowisko nie może być zatrudniony obywatel Ukrainy (z procedury tej zwolnieni są jedynie obywatele RP, którzy udowodnią, iż istnieją wystarczające przesłanki dla ich zatrudnienia – patrz powyżej).

Pozwolenia na pracę wydawane są przez Państwową Służbę Zatrudnienia Ukrainy (www.dcz.gov.ua) lub jej oddziały terenowe (obwodowe centra zatrudnienia) na okres do 1 roku, z możliwością jego późniejszego przedłużenia (wniosek taki musi zostać złożony maksymalnie na 20 dni kalendarzowych przed upłynięciem terminu pozwolenia na pracę). W przypadku pracowników, którzy zostali czasowo oddelegowani do pracy na Ukrainie, pozwolenie to wydawane jest na okres maksymalnie 3 lat z możliwością przedłużenia na okres kolejnych 2 lat.

Istotnym jest także fakt, iż pracodawca zobowiązany jest informować stosowne oddziały Państwowej Służby Zatrudnienia Ukrainy – w terminie 3 dni – o rozpoczęciu/zakończeniu pracy przez danego obywatela Polski, a także zarejestrować go w lokalnych strukturach Państwowej Służby Migracyjnej Ukrainy. W przypadku niestawienia się obywatela Polski do pracy pracodawca zobowiązany jest – w terminie 3 dni – poinformować o tym fakcie Państwową Służbę Zatrudnienia, służby graniczne i właściwe struktury Państwowej Służby Migracyjnej Ukrainy. Ponadto, rozwiązanie umowy o pracę z obywatelem Polski – niezależnie od okoliczności – skutkuje anulowaniem pozwolenia o pracę.

Obowiązek wizowy

Obywatele RP, podejmujący zatrudnienie na Ukrainie, przed wyjazdem do tego kraju mają obowiązek uzyskania stosownej wizy – wizy „D” (typ „D 05/04” w przypadku pracy w firmie lub typ „D 05/09” w przypadku pracy w banku) ***. Wiza typu „D” jest wizą długoterminową, wydawaną w przypadku obywateli RP udających się do pracy na Ukrainę, jako wiza jednorazowa ważna na okres 45 dni (w okresie tym obywatele polscy zobowiązani są do zalegalizowania swojego pobytu poprzez uzyskanie pozwolenia na pobyt tymczasowy; pozwolenie to uprawnia ich do pobytu na terytorium Ukrainy w

* Zgodnie z ukraińskim prawem za wystarczające przesłanki dla zatrudnienia pracowników zagranicznych uznaje się: ubieganie się o pozwolenie na pracę na stanowisku kierowniczym (kierownik, zastępca kierownika lub inne stanowisko kierownicze w danym podmiocie) przez obcokrajowca, który jest założycielem lub współzałożycielem danego podmiotu gospodarczego lub ubieganie się o pozwolenie na pracę przez obcokrajowca, który jest właścicielem praw autorskich lub praw pokrewnych i ma podjąć pracę na Ukrainie w związku z tymi prawami.

*** Obowiązek uzyskiwania tej wizy nie dotyczy obywateli RP czasowo oddelegowanych na Ukrainę w ramach realizacji kontraktu z podmiotem ukraińskim na świadczenie usług/wykonanie pracy, a także do pracy w ukraińskich podmiotach bez formalnego zatrudnienia w tych podmiotach, w przypadku gdy pobyt takich osób nie będzie przekraczał łącznie 90 dni w okresie 180 dni. W tego typu przypadkach dany pracownik może wjechać na Ukrainę bez uzyskiwania wizy i legalizacji (rejestracji) swojego pobytu, w oparciu o ogólne zasady wynikające z polsko-ukraińskiej umowy o zasadach ruchu osobowego (patrz punkt 1). W przypadku natomiast gdy pobyt danej osoby czasowo oddelegowanej na Ukrainę przekraczać będzie 90 dni w okresie 180 dni to taka osoba zobowiązana jest do uzyskania wizy i legalizacji (rejestracji) swojego pobytu na Ukrainie na zasadach przewidzianych dla obywateli RP zatrudnianych w ukraińskich firmach.

okresie ważności tego pozwolenia i wielokrotnego przekraczania granicy bez konieczności uzyskiwania jakichkolwiek innych wiz).

Wizę typu „D” należy uzyskać przed wyjazdem na Ukrainę w jednym z konsulatów generalnych Ukrainy w Polsce lub w jakimkolwiek przedstawicielstwie konsularnym Ukrainy poza granicami tego kraju.

5.3. Nabywanie i wynajem nieruchomości.

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestie obrotu ziemią na Ukrainie jest ustawa nr 2768-III z dnia 25 października 2001 r. (z późn. zm.) „Kodeks ziemski Ukrainy” i akty wykonawcze do tej ustawy, natomiast w zakresie dzierżawy ziemi – ustawa nr 161-XIV z dnia 6 października 1998 r. (z późn. zm.) „O dzierżawie ziemi” wraz z aktami wykonawczymi do tej ustawy.

Zgodnie z w/w aktami prawnymi, dostęp obcokrajowców do obrotu ziemią na Ukrainie uzależniony jest od kategorii przeznaczenia danej działki, a także od prawa na jej własność (ziemia stanowiąca własność państwa lub komunalną, ziemia prywatna). W przypadku działek o przeznaczeniu rolnym – niezależnie od formy ich własności – nie mogą one przechodzić na własność zagranicznych osób fizycznych i prawnych. Dodatkowym ograniczeniem w zakresie obrotu ziemią na Ukrainie jest fakt utrzymywania – do czasu przyjęcia ustawy o rynku ziemi – moratorium na obrót tego typu działkami*. Za kwestie regulacji w zakresie obrotu gruntami na Ukrainie odpowiada Państwowa Agencja Ukrainy ds. Ziemi (www.dazru.gov.ua). Na stronie w/w agencji znaleźć można m.in. informacje na temat przeprowadzanych przetargów w sprawie sprzedaży ziemi oraz informacje na temat normatywnej wyceny gruntów.

W przypadku pozostałych rodzajów gruntów (w tym przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej) na dzień dzisiejszy na Ukrainie nie obowiązują żadne ograniczenia w zakresie ich obrotu czy dzierżawy (maksymalny okres dzierżawy – 49 lat).

Zakup lub wynajem nieruchomości (zarówno mieszkalnych, jak i biurowych) na Ukrainie odbywa się na zasadach rynkowych. Przy poszukiwaniu mieszkania lub biura na Ukrainie polecamy skorzystać z usług profesjonalnych agencji nieruchomości.

Na stronie internetowej Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie (www.kiev.trade.gov.pl), w zakładce „Aktualności” oraz „Analizy rynkowe”, publikowane są tygodniowe i miesięczne dane dotyczące średnich cen na tego typu nieruchomości w Kijowie (ceny na nieruchomości w pozostałych miastach i regionach Ukrainy są z reguły niższe).

Średnia cena mieszkań w Kijowie na rynku pierwotnym w 2014 r. wyniosła:

- mieszkania klasy „ekonom” – 11.371 UAH za 1 m² (wzrost o 14,4% w porównaniu z początkiem roku 2014 r.): jednopokojowe – 11.312 UAH za 1 m² (wzrost o 13,3%); dwupokojowe – 11.316 UAH za 1 m² (wzrost o 14,5%); trzypokojowe: 11.579 UAH za 1 m² (wzrost o 18,6%); czteropokojowe oraz większe – 11.386 UAH za 1 m² (wzrost o 20,3%);
- mieszkania klasy „biznes” - 19.434 UAH za 1 m² (wzrost o 28,2%): jednopokojowe – 18.687 UAH za 1 m² (wzrost o 24,5,3%); dwupokojowe – 19.646 UAH za 1 m² (wzrost o 31,2%); trzypokojowe:

* Obowiązujące aktualnie na Ukrainie moratorium na obrót ziemią o przeznaczeniu rolnym ma na dzień dzisiejszy obowiązywać do 1 stycznia 2016 r. Moratorium to ma jednak zostać zniesione dopiero po przyjęciu przez ukraiński parlament ustawy „O rynku ziemi”. Ustawa „O państwowym katastrze ziemskim” uchwalona została na początku lipca 2011 r., prace nad ustawą „O rynku ziemi” obecnie zostały wstrzymane przez władze Ukrainy.

- 19.830UAH za 1 m² (wzrost o 31,3%); czteropokojowe oraz większe – 19.929UAH za 1 m² (wzrost o 26,6%);
- mieszkania klasy „premium” - 27.989 UAH za 1 m² (wzrost o 26,6%): jednopokojowe – 29.335 UAH za 1 m² (wzrost o 33,6%); dwupokojowe – 26.936 UAH za 1 m² (wzrost o 22,04%); trzypokojowe: 27.869 UAH za 1 m² (wzrost o 26,2%); czteropokojowe oraz większe – 28.373 UAH za 1 m² (wzrost o 32,6%).

Średnia cena sprzedaży mieszkań w Kijowie na rynku wtórnym w roku 2014 wyniosła 22.140 UAH za 1 m² (wzrost o 63% w porównaniu z początkiem 2014 r.).

5.4. System zamówień publicznych².

Od dnia 20 kwietnia 2014 r. procedury zamówień publicznych na Ukrainie odbywają się w oparciu o zapisy nowej - uchwalonej na początku kwietnia 2014 r. ustawy „O realizacji zamówień publicznych” nr 1197-VII z dnia 10 kwietnia 2014 r. (z późn. zm.). Za koordynację systemu zamówień publicznych na Ukrainie odpowiada Ministerstwo Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy (www.me.gov.ua). Do obowiązków tego resortu należy m.in.: udzielanie odpowiedzi i wyjaśnień w sprawie przepisów regulujących funkcjonowanie systemu zamówień publicznych oraz prowadzenie państwowego Portalu Zamówień Publicznych Ukrainy (www.tender.me.gov.ua). Resort ten odpowiada także za kontrolę prawidłowości przeprowadzania procedur zamówień publicznych (przy czym należy pamiętać, iż zgodnie z ukraińskim prawem zamówień publicznych w/w ministerstwo, a także inne organy administracji publicznej Ukrainy upoważnione do kontrolowania procedur zamówień publicznych, nie mają prawa ingerować w przebieg danej procedury zamówienia publicznego).

Z kolei organem rozpatrywania skarg uczestników postępowań zamówień publicznych wyznaczony został Komitet Antymonopolowy Ukrainy (www.amc.gov.ua). Ukraińskie i zagraniczne podmioty mogą uczestniczyć w procedurach zamówień publicznych na równych prawach.

Zgodnie z obowiązującymi na Ukrainie przepisami, przeprowadzanie procedur zamówień publicznych jest wymagane gdy zakładana wartość przedmiotu zamówienia przekracza 100 tys. UAH (bez VAT) w przypadku towarów i usług oraz 1 mln UAH w przypadku prac, przy czym podmiot zamawiający nie może dokonywać podziału zamówienia w celu obejścia procedur zamówień publicznych przewidzianych w ustawie.

Ogłoszenia dotyczące zamówień publicznych na Ukrainie muszą być publikowane w państwowym portalu zamówień publicznych (www.tender.me.gov.ua), przy czym informacje te powinny być jednakowo brzmiące (w razie rozbieżności rozstrzygające są informacje opublikowane na w/w portalu). Ogłoszenia o zamówieniu publicznym zamawiający może również zamieścić, według swojego uznania, na swojej stronie internetowej (w przypadku jej posiadania, w zakładce „Державні закупівлі”), w wybranych przez niego środkach masowego przekazu lub na stronach internetowych organów władz samorządowych. W przypadku natomiast, gdy wartość zamówienia publicznego przekracza 200 tys. EUR w przypadku zamówienia towarów, 300 tys. EUR w przypadku usług oraz 500 tys. EUR w przypadku prac podmiot zamawiający ma obowiązek umieszczenia ogłoszenia o procedurze zamówienia publicznego w języku angielskim na w/w portalu zamówień publicznych.

W przypadku zamówień publicznych finansowanych lub współfinansowanych ze środków kredytów czy pożyczek otrzymanych przez Ukrainę od międzynarodowych instytucji finansowych (w tym m.in.

² Źródło: Opracowanie Wydziału Promocji, Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie „Zamówienia publiczne”, pełna informacja na stronie www.kiev.trade.gov.pl/pl/przewodnik/article/detail,268,Zamowienia_publiczne.html (zawiera również tekst ustawy).

od Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju czy Europejskiego Banku Inwestycyjnego) zamówienia te odbywają się w oparciu o procedury ustanowione przez daną instytucję, a w przypadku braku takich procedur – w oparciu o prawo wewnętrzne Ukrainy.

Za podstawowy rodzaj procedury zamówienia publicznego uważana jest procedura przetargu otwartego, ponadto ukraińskie prawo zamówień publicznych przewiduje następujące rodzaje procedur zamówień publicznych: przetarg dwuetapowy, zapytanie cenowe (wycena), wstępną kwalifikację, zakup u jednego wykonawcy, przetarg elektroniczny.

5.5. Ochrona własności przemysłowej i intelektualnej.

Ochrona własności intelektualnej na Ukrainie opiera się na przepisach szeregu umów międzynarodowych, których stroną jest Ukraina, w tym m.in.:

- Konwencji Paryskiej o ochronie własności przemysłowej z 1883 r.,
- Konwencji Berneńskiej o ochronie utworów literackich i artystycznych z 1886 r.,
- Porozumienia Madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków z 1891 r.,
- Powszechnej Konwencji o prawie autorskim z 1952 r.,
- Porozumienia Nicejskiego o klasyfikacji towarów i usług dla celów rejestracji znaków z 1957/1979 r.,
- Międzynarodowej (Rzymskiej) Konwencji o ochronie wykonawców, producentów fonogramów oraz organizacji nadawczych z 1961 r.,
- Konwencji powołującej Światową Organizację Własności Intelektualnej (WIPO) z 1967 r.,
- Traktatu o współpracy patentowej z 1970 r.,
- Konwencji Genewskiej o ochronie producentów fonogramów przed nieuprawnionym kopiowaniem fonogramów z 1971 r.,
- Protokołu do Porozumienia Madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków z 1989 r.,
- Porozumienia Haskiego o międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych oraz aktów haskiego i genewskiego tego Porozumienia,
- Traktatu WIPO o prawie autorskim z 1996 r.,
- Traktatu Budapeszteńskiego o międzynarodowym uznawaniu depozytu drobnoustrojów dla celów postępowania patentowego.

Ukraińskie prawodawstwo z zakresu PWI ma swoją podstawę w zapisach Konstytucji Ukrainy. Zgodnie z jej art. 41 „Każdy ma prawo posiadać, korzystać i rozporządzać swoją własnością, efektami swojej intelektualnej, twórczej działalności”. Z kolei art. 54 stwierdza, iż „Obywatelom gwarantuje się wolność twórczości literackiej, artystycznej, naukowej i technicznej, ochronę własności intelektualnej, ich praw autorskich, interesów moralnych i materialnych, jakie wiążą się z różnymi rodzajami działalności intelektualnej. Każdy obywatel ma prawo do efektów swojej intelektualnej, twórczej działalności; nikt nie może wykorzystywać lub rozpowszechniać ich bez jego zgody, za wyjątkiem sytuacji przewidzianych prawem”.

Regulacje dotyczące PWI są zawarte m.in. w Kodeksach Cywilnym, Gospodarczym, Celnym, Karnym i Administracyjnym oraz kilkudziesięciu innych ustawach. Istnieje również kilkanaście wyspecjalizowanych ustaw w sferze ochrony własności intelektualnej. Za najważniejszą i najbardziej nowoczesną regulację w sferze PWI na Ukrainie uważa się przyjęty w 2003 r. i obowiązujący od 1 stycznia 2004 r. Kodeks Cywilny Ukrainy. Po raz pierwszy w historii prawodawstwa Ukrainy tematyce PWI poświęcono odrębną część skodyfikowanego aktu prawnego. Księga 4 KC Ukrainy nosi tytuł „Prawo własności intelektualnej” i składa się z 12 rozdziałów oraz 90 artykułów.

Ukraina posiada uregulowania prawne w zakresie ochrony własności intelektualnej, pozwalające na nabywanie, wykorzystywanie i ochronę praw własności intelektualnej w odniesieniu do różnych obiektów, począwszy od prac artystycznych i literackich, poprzez wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe i znaki towarowe, a kończąc na oznaczeniach geograficznych, programach komputerowych i odmianach roślin. Jednocześnie w ukraińskim prawodawstwie dotyczącym tej sfery nadal występują istotne niedoskonałości, luki i sprzeczności, a pomimo nowoczesnych rozwiązań prawnych, praktyka pozostawia wiele do życzenia.

Pomimo dość dobrze uregulowanego tego zagadnienia w przepisach prawnych, w praktyce jednak ochrona praw autorskich i pokrewnych jest dość problemowa. Dlatego też zalecamy przy sprzedaży towarów na rynku ukraińskim zarejestrowanie znaków towarowych – co ułatwi ewentualne późniejsze dochodzenie praw do Państwa towarów.

Rejestrację znaków towarowych prowadzi Państwowa Służba Własności Intelektualnej Ukrainy, na której stronie internetowej (<http://sips.gov.ua>) znajduje się kompleksowa informacja na temat obowiązujących na Ukrainie przepisów w zakresie ochrony praw i własności oraz trybu składania stosownych wniosków (w celu zarejestrowania danego znaku towarowego należy złożyć podanie o rejestrację znaku towarowego, jego rysunek, wykaz towarów i usług, które mają być objęte znakiem towarowym, inne wymagane dokumenty wraz z potwierdzeniem wniesienia należnych opłat).

5.6. Akty prawne regulujące aktywność inwestorów zagranicznych i kwestie podatkowe

Szczegółowe omówienia aktów prawnych zawierają opracowania Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie (dostępne na stronie www.kiev.trade.gov.pl/pl/przewodnik):

- opracowanie „[Możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na Ukrainie przez podmioty zagraniczne](#)”,
- opracowanie „[Rejestracja działalności gospodarczej na Ukrainie](#)”,
- opracowanie „[Państwowa regulacja działalności gospodarczej na Ukrainie](#)”,
- opracowanie „[Pomoc publiczna dla inwestorów zagranicznych na Ukrainie](#)”,
- opracowanie „[Podatki i składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne](#)”.

Wszystkie akty prawne omawiane w ww. opracowaniach można odnaleźć w wyszukiwarkach internetowych <http://search.ligazakon.ua> i <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> (wpisując numer ustawy/rozporządzenia). Linki do najważniejszych aktów prawnych regulujących kwestie gospodarcze znajdują się poniżej:

- Ustawa nr 436-IV z 16 stycznia 2003 r. (z późn. zm.) „[Kodeks gospodarczy Ukrainy](#)”
- Ustawa nr 435-IV z 16 stycznia 2003 r. (z późn. zm.) „[Kodeks cywilny Ukrainy](#)”
- Ustawa nr 2755-VI z 2 grudnia 2010 r. (z późn. zm.) „[Kodeks podatkowy Ukrainy](#)”
- Ustawa nr 4495-VI z 13 marca 2012 r. (z późn. zm.) „[Kodeks celny Ukrainy](#)”
- Ustawa nr 514-VI z dnia 17 września 2008 r. (z późn. zm.) „[O spółkach akcyjnych](#)”
- Ustawa nr 1576-XII z dnia 19 września 1991 r. (z późn. zm.) „[O spółkach gospodarczych](#)”
- Ustawa Rady Najwyższej nr 93/96-BPz dnia 19 marca 1996 r. (z późn. zm.) „[O zasadach zagranicznego inwestowania](#)”

6. Przydatne kontakty i linki.

6.1. Strony internetowe wybranych organów administracji publicznej (głównie gospodarczej)

www.president.gov.ua	strona Prezydenta Ukrainy
www.rada.gov.ua	strona Rady Najwyższej Ukrainy
www.kmu.gov.ua	strona Gabinetu Ministrów Ukrainy
http://mfa.gov.ua	strona Ministerstwa Spraw Zagranicznych Ukrainy
www.minfin.gov.ua	strona Ministerstwa Finansów Ukrainy
www.me.gov.ua	strona Ministerstwa Rozwoju Gospodarczego i Handlu Ukrainy
www.minagro.gov.ua	strona Ministerstwa Polityki Rolnej i Gospodarki Żywnościowej Ukrainy
http://mpe.kmu.gov.ua	strona Ministerstwa Energetyki i Przemysłu Węglowego Ukrainy
www.mtu.gov.ua	strona Ministerstwa Infrastruktury Ukrainy
www.minregionbud.gov.ua	strona Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Budownictwa i Gospodarki Mieszkaniowo-Komunalnej Ukrainy
http://mincult.kmu.gov.ua	strona Ministerstwa Kultury Ukrainy
www.mlsp.gov.ua	strona Ministerstwa Polityki Socjalnej Ukrainy
www.menr.gov.ua	strona Ministerstwa Ekologii i Zasobów Naturalnych Ukrainy
http://minrd.gov.ua	strona Ministerstwa Dochodów i Opłat Ukrainy
www.bank.gov.ua	strona Narodowego Banku Ukrainy
www.ukrstat.gov.ua	strona Państwowej Służby Statystyki Ukrainy
www.dkrp.gov.ua	strona Państwowej Służby Ukrainy ds. Polityki Regulacyjnej i Rozwoju Przedsiębiorczości
www.ukrproject.gov.ua	strony Państwowej Agencji Ukrainy
http://investukraine.com/	ds. Inwestycji i Zarządzania Projektami Narodowymi Ukrainy
www.amc.gov.ua	strona Komitetu Antymonopolowego Ukrainy
www.gosrezerv.gov.ua/reserv/control/	strona Państwowej Agencji Rezerw Ukrainy
www.sdfm.gov.ua	strona Państwowej Służby Monitoringu Finansowego Ukrainy
http://sae.gov.ua/	strona Państwowej Agencji Efektywności Energetycznej i Energooszczędności Ukrainy
www.spfu.gov.ua	strona Funduszu Majątku Państwowego Ukrainy
http://nfp.gov.ua/	strona Państwowej Komisji ds. Regulowania Rynków Usług Finansowych Ukrainy
www.ssmc.gov.ua	strona Państwowej Komisji ds. Papierów Wartościowych i Rynku Kapitałowego Ukrainy
www.nerc.gov.ua	strona Narodowej Komisji Regulowania Elektroenergetyki Ukrainy
www.neia.gov.ua	strona Państwowej Agencji Inwestycji Ekologicznych Ukrainy
www.sdip.gov.ua	strona Państwowej Służby Własności Intelektualnej Ukrainy

Komentarz [A1]: Linki nie działają, strona, która być może pasuje to: <http://www.investukraine.net/>

Komentarz [A2]: Link nie działał, nie jestem pewna, czy nowy który znalazłam jest dobry

6.2. Samorząd gospodarczy.

www.ucci.org.ua	strona Izby Przemysłowo-Handlowej Ukrainy (centralnej organizacji tego typu na Ukrainie); na stronie tej znajdują się także dane teleadresowe
--	---

www.puizba.pl	regionalnych izb przemysłowo-handlowych Ukrainy
www.msppu.org.ua	strona Polsko-Ukraińskiej Izby Gospodarczej
	strona Międzynarodowego Stowarzyszenia Przedsiębiorców Polskich na Ukrainie
www.eba.com.ua	strona European Business Association – czołowego stowarzyszenia inwestorów zagranicznych na Ukrainie

6.3. Oficjalna prasa ekonomiczna i ważne portale internetowe.

www.apk-inform.com	portal internetowy poświęcony ukraińskiemu rolnictwu
www.liga.net	portal biznesowy wydawnictwa LIGABiznesInform, z rozbudowaną bazą ustawodawstwa ekonomicznego
www.rbc.ua	strona ukraińskiego przedstawicielstwa rosyjskiej agencji RBK, specjalizująca się na informacjach gospodarczych, finansowych, jak też politycznych
www.business.ua	portal internetowy gazety „Biznes”
www.eizvestia.com	strona internetowa dziennika „Ekonomiczeskije Izwestia”
www.delo.ua	strona dziennika ekonomicznego „Diło”
www.kommersant.ua	strona wiodącego dziennika ekonomicznego „Kommersant-Ukraina”
www.investgazeta.net	strona czołowego tygodnika ekonomicznego „InvestGazeta”
www.kontrakty.com.ua	strona czołowego tygodnika ekonomicznego „Hałyckie Kontrakty”
www.korrespondent.net	strona tygodnika „Korrespondent” z aktualizowanym na bieżąco serwisem informacyjnym
www.unian.net	strona ukraińskiej agencji informacyjnej UNIAN z aktualizowanym na bieżąco serwisem informacyjnym
www.pravda.com.ua	serwis internetowy „Ukraińska Prawda” z aktualizowanym na bieżąco serwisem informacyjnym

6.4. Inne strony o charakterze ekonomicznym – ośrodki eksperckie.

http://razumkov.org.ua	strona Centrum im. Razumkova
www.case-ukraine.com.ua	strona ukraińskiego oddziału Centrum Analiz Społeczno-Ekonomicznych
www.icps.kiev.ua	strona Międzynarodowego Centrum Badań Perspektywicznych
http://institute.gorshenin.ua	strona Instytutu Gorszenina
www.bleyzerfoundation.org	strona Fundacji Bleyzer’a
http://ua-energy.org	strona Ukraińska Energetyka
http://nomos.com.ua	strona Centrum NOMOS

6.5. Ambasada RP w Kijowie

http://kijow.msz.gov.pl	strona Ambasady RP w Kijowie
www.kiev.trade.gov.pl	strona Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kijowie